

slovenski čebelar **7-8**

Letnik LXXXIV — Leto 1982

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

St. 7-8

1. julij

letnik 84

VSEBINA

Martin Mencej: Dolenjska hoče nadaljevati svojo bogato čebelarstvo preteklost	193
Franc Kolenc: Čebelarjeva opravila v juniju	197
dr. Jože Rihar: O trotovinu in gradilniku	200
prof. Edi Senegačnik: Pravočasno poskrbimo za zamenjavo matic	205
Lojze Kastelic: Smo pri ajdi zamenjari pravočasnost	209
Slavka Račić: Naši znani čebelarji	211
Dr. A. Draginčič: Posvetovanje o organiziranju splošne akcije za boj proti varroozi	214

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Alojz Bukovšek ml.: Ali nam bo uspelo zatirati varroozo brez medikamentov	216
Jože Rotar: O prestavljanju, panjih in pašah	218
Pravilnik o izkoriščanju čebelje pašne	220

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

dipl. oec. Aleš Mižigoj: Novosadski sejem — ogledalo dosežkov kmetijstva in živilske industrije	I
Ko delo vaše opazujem, lenobe svoje se sramujem	II
Pospesovalna služba: Izboljšava klasičnega tangencialnega točila	IV

CONTENTS

M. Mencej: A successful contest of young beekeepers — members of the circles	193
F. Kolenc: Beekeeper's occupations in July and August	197
J. Rihar: About the drone comb	200
E. Senegačnik: Let us see to replacing bee queens in due time	205
S. Račić: Our renowned beekeepers	211
L. Kastelic: We have not paid enough attention to buckwheat	209
Draginčič: Conference on the action for extirpating varroa	214
A. Bukovšek: Shall we succeed in extirpating varroa without medicaments	216
J. Rotar: Removing, bee hives and forage	218

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

A. Mižigoj: The fair of Novi Sad — a mirror of results in agriculture and food industry	I
Watching your work I am ashamed of my laziness	II
The improvement of classic driving wheel	IV

Slika na naslovni strani: Prevozni čebelnjak

Dvorana v OŠ Katja Rupena je komaj sprejela vse tekmovalce in mentorje.

DOLENJSKA HOČE NADALJEVATI SVOJO BOGATO ČEBELARSKO PRETEKLOST

5. republiško srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev v dolenski metropoli

Zgodnje jutro zadnje majske sobote z grmenjem in nalivi v severnozhodni Sloveniji ni napovedovalo nič kaj obetavnega dne. Zato pa je toliko bolj razvedrilo razpoloženje čebelarške mladine in njihovih mentorjev, ko so se bližali z avtobusi in avtomobili po dolenski magistrali s soncem obsijanemu Novemu mestu. Dolenjska se jim je pokazala v vsej svoji raznolikosti in barvitosti. V zelenje in cvetje vtokane vasi po valovitem svetu jih je spominjalo na bogato čebelarško tradicijo, ko so še na gosto posejani čebelnjaki krasili vaške vrtove; ko je P. P. Glavar pred več kot 200

leti poučeval čebelarje trebanjske in mirnske doline o umnem čebelarstvu; ko je Fran Levstik v Retjah pri Velikih Laščah pisal svoje Bučelstvo in bogatil čebelarško izrazoslovje ob pripovedovanju čebelarja — preužitkarja Oblaka in ko je pred več kot 100 leti E. Rothschild iz Podsmreke pri Višnji gori na veliko izvažal kranjske sivke in matice tudi v daljne dežele. Da, vsekakor bogata in spodbudna preteklost dolenskega čebelarstva jih je to jutro lahko v mislih spremljala, ko so se vozili proti Gorjancem.

Novo mesto pa jih je kot gostitelj dostojno pričakalo. Transparenti so

usmerjali prihajajoče v osnovno šolo Katja Rupena, lični lepaki pa so opozarjali občane, da 29. maj za kraje pod Gorjanci ni navadna sobota, ker je namenjena razvoju in pospeševanju čebelarstva v tem delu Slovenije. Lepaki so jih vabili na ogled čebelarске razstave, ki je bila pripravljena v šoli tudi zanje.

Ob načrtovani 9. uri je bila velika telovadnica napolnjena že do zadnjega kotička. Dotlej še ni bilo zbrane toliko čebelarске mladine iz vseh delov Slovenije (z izjemo Gorenjske, ki sploh ni bila zastopana), kar dokazuje, da med mladino nenehno narašča zanimanje za čebele in čebelarstvo.

Za pričetek uvodnega dela je zapel mladinski pevski zbor času primerno pesmico Pomladna. In že je spretna napovedovalka, učenka te šole, najavila *predsednika organizacijskega odbora Jožeta Voljčaka*, ki je kot domačin pozdravil vse navzoče in zaželel dobro počutje vsem navzočim v mestu ob zeleni Krki in uspešen potek celovite prireditve.

Nato je v daljšem pozdravnem nagovoru *predsednik ZČDS Andrej Petelin* namenil svoje misli namenu in pomenu usposabljanja čebelarskega podmladka za razvoj čebelarstva kot pomembne veje kmetijstva, posebno še danes, ko gre bitka za prehrano. Srečanje in tekmovanje naj spodbudi za še bolj poglobljeno delo v čebelarških krožkih, za kar je ZČDS tudi v prihodnje pripravljena ne le moralno, ampak tudi gmotno pomagati za čim uspešnejše usposabljanje. Posebno priznanje je dal mentorjem in članom komisije za čebelarški podmladek pri ZČDS za dolgoletno prizadevno delo in sicer v obliki diplome in umetniške slike.

V imenu *pokrovitelja tovarne zdravil Krka je pozdravila zborovalce Sonja Grün* in v svojem pozdravnem nagovoru poudarila pomen pridobi-

vanja čebeljih pridelkov v zdravstvu, za kar je njihov delovni kolektiv močno zainteresiran.

Kakor na vseh dosedanjih srečanjih in tekmovanjih je bil tudi tokrat navzoč *generalni direktor HP Medexa Aleš Mižigoj*, ki je zborovalce v imenu njihovega delovnega kolektiva pozdravil in obljubil tudi v prihodnje vsestransko pomoč za razvoj in delo čebelarске mladine.

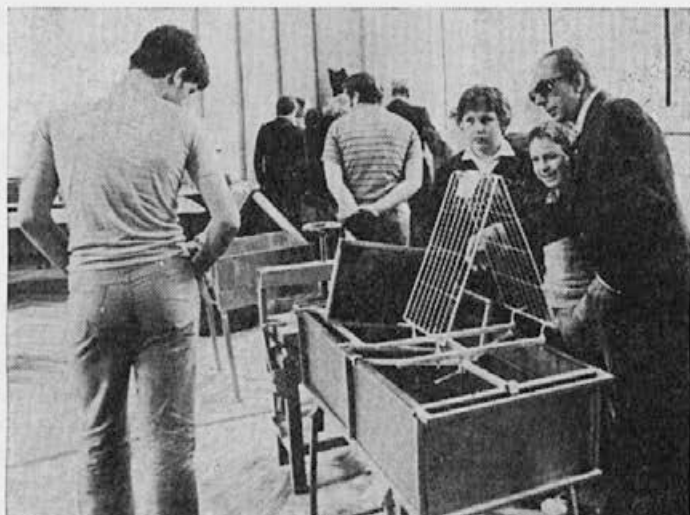
Z vsjo pozornostjo smo prisluhnili pozdravnemu nagovoru *predstavnika Zavoda SR Slovenije za šolstvo Marjana Tomšiča*, ki je med drugim poudaril: »Vitalnost je najbolj povezana z delovno usposobljenostjo njegovih članov. Ta spoznanja pa je tudi naša dosedanja šola obšla; reformni procesi v vzgoji in izobraževanju s težavami spet vračajo delo v ta proces kot organsko sestavino. Čebelarstvo kot del življenja in dela v šoli sicer nikoli ni povsem presahnilo. V naslednjih letih, ko bomo postopno uvajali nove predmetnike in učne načrte, pričakujemo še hitrejši razvoj, ki mu bomo morali slediti v strokovnih službah in pomagati v strokovni rasti tistih, ki bodo prevzemali mentorske naloge pri delu z mladino. To področje je treba vključiti tudi med strokovne predmete srednjih in visokih šol, ki pripravljajo bodoče delavce v agroživlilstvu.«

Za dobro razpoloženje tekmovalcev so za tem izvedli učenci te šole kulturni program.

NATO JE 82 EKIP POMERILO SVOJE ZNANJE NA TEKMOVANJU

Nepričakovan odziv na tekmovanje je najzgovornejši dokaz, kako je že utečeno delo v krožkih in kolikšen napredek je dosežen od prvega tekmovanja 1977. leta, ko se je opogumilo za tekmovanje le 32 ekip. Če pa računamo, da so nekateri krožki odbrali po več ekip za tekmovanje v Novem mestu, potem lahko sklepamo, da so hoteli krožki poslati na tekmo-

Na razstavi so mladi čebelarji videli tudi nekatere izboljšave čebelarške opreme, ki so jo razstavljali dolenjski čebelarji.

vanje blizu 100 ekip, kar že narekuje spremembo tekmovalne organizacije.

Letošnje tekmovanje se je po obliki in vsebini razlikovalo od prejšnjih. Bilo je pri odbiri v skupine selektivnejše (za nižjo 39, srednjo 35 in višjo 8 ekip), vprašanja, pa na katera so morali odgovarjati, številnejše, saj so morali npr. v višji skupini reševati kar 69 vprašanj. Podrobna analiza rezultatov tekmovanja, ki bo objavljena v našem glasilu, bo pa pokazala, katerim vprašanjem bo treba posvetiti večjo pozornost pri usposabljanju.

NA POSVETOVANJU MENTORJEV

Med tekmovanjem so pa mentorji imeli posvetovanje. Ker so bila letošnja zimo organizirana posvetovanja po območjih (regijah), je bil glavni namen posvetovanja seznaniti navzoče z rezultati teh posvetovanj, predvsem še zato, ker so bila v nekaterih območjih posvetovanja organizirana v načrtovanem obsegu (navzoči so bili poleg mentorjev še predstavniki šol, skupnosti za pospeševanje kmetijstva, mladinske organizacije itn.), v drugih območjih pa ne. Poročal je M. Mencej. Nato je nakazal na podlagi dosedanjih izkušenj nekaj pred-

logov za prihodnja tekmovanja, o katerih naj bi razpravljali na prihodnjih območnih posvetovanjih. Sledila je razprava mentorjev, ki jih je bilo 52, v razpravi pa so sodelovali tudi predsednik ZČDS, direktor hp Medexa in predstavnik Zavoda za šolstvo Marjan Tomšič. Vsi so izrekli posebno priznanje mentorjem, ki opravljajo svoje delo nesebično in požrtvovalno, in jih ni mogoče z ničemer poplačati. Prav ti mnogo prispevajo podružbljanju naše šole, povezovanju šole z okoljem in v šolsko delo prinašajo življenjsko resničnost. Gonilo te dejavnosti pa je komisija za čebelarški podmladek pri ZČDS, ko njen vodja že dolga leta vpliva na vseh pristojnih mestih, da se spremeni odnos do tega področja in sodeluje pri pripravljanju strokovnih gradiv za delo v krožkih, je zaključil Marjan Tomšič.

V NAPETEM PRIČAKOVANJU REZULTATOV TEKMOVANJA

Po kosilu je sledil ogled znamenitosti mesta pod vodstvom učiteljev šole, seveda v napetem pričakovanju rezultatov tekmovanja, ki je sledilo

Člani ekip MZČD Maribor, in to fantje iz OŠ Janko Padežnik, dekleta iz OŠ Selnica ob Dravi

ogledu. In kdo naj ne bi bil vzburljen in ostal mirnodušen pri zavesti, da konec koncev ni prizadeta samo ekipa, ampak vsi člani krožka, ki so iz svoje srede odbrali najboljše za tekmovanje. Zato pa je tudi zavlada smrna tišina, ko je stopil pred mikrofona vodja ocenjevalne komisije Franc Kolenc s sodelavci in začel:

Pri tekmovanju so bile vse ekipe močno prizadevne. Razumljivo je, da so bile nekatere pri reševanju nalog bolj, druge pa zopet manj uspešne. Razlike pa vendar niso bile tolikšne, da bi rezultati kogar koli navdali z malodušnostjo. Kakor pri vseh naših dosedanjih tekmovanjih, naj objavimo tri najboljše ekipe v vsaki skupini, ki so v najkrajšem času pozitivno rešile največ vprašanj. Na ta način so si prislužili:

V nižji skupini:

Prvo mesto ekipa čebelarkega krožka na Osnovni šoli Janko Padežnik v Mariboru-Studenci, ki je prejela poleg diplome Krkino torbo, AŽ panj, Priročnik za čebelarke začetnike, klobuk in rokavice.

Drugo mesto ekipa čebelarkega krožka na Osnovni šoli Louis Adamič,

Grosuplje. Dobila je poleg diplome Krkino torbo, prašilček, klobuk in rokavice.

Tretje mesto ekipa Osnovne šole Semič. Dobila je poleg diplome Krkino torbo, opazovalni panj, klobuk in rokavice.

V srednji skupini:

Prvo mesto ekipa čebelarkega krožka na Osnovni šoli Ivan Cankar Ljutomer. Dobila je poleg diplome Krkino torbo, AŽ panj, knjigo Čebelarstvo in vezan Slovenski čebelar.

Drugo mesto ekipa čebelarkega krožka na Osnovni šoli Mozirje. Dobila je poleg diplome Krkino torbo, prašilček in vezan Slovenski čebelar.

Tretje mesto ekipa Osnovne šole Janko Padežnik v Mariboru-Studenci in je prejela poleg diplome Krkino torbo, opazovalni panj in vezan Slovenski čebelar.

V višji skupini:

Prvo mesto ekipa Osnovne šole Janko Padežnik Maribor-Studenci. Dobila je poleg diplome Krkino torbo, LR panj, knjigo Čebelarstvo in vezan Slovenski čebelar.

Drugo mesto ekipa Osnovne šole Danila Kumar Ljubljana Bežigrad.

Dobila je poleg diplome Krkino torbo, prašilček in vezan Slovenski čebelar.

Tretje mesto ekipa srednješolskega centra TPU Murska Sobota in je prejela poleg diplome Krkino torbo, opazovalni panj in vezan Slovenski čebelar.

Najboljši ekipi v nižji in srednji skupini sta prevzeli prehodni pokal in bosta pokala v njunih rokah do prihodnjega tekmovanja krožkov Osnovne šole Janko Padežnik v Mariboru in Osnovne šole Ivan Cankar v Ljutomeru. Vse druge ekipe so prejele priznanje za dosežene uspehe.

Razstava čebelarske opreme, čebeljih pridelkov in izdelkov je bila smiselno organizirana.

V prostem času so si navzoči ogledali okusno in namenu ustrezno razstavo najnovejše čebelarske opreme in čebeljih pridelkov, k čemur je ve-

liko prispeval profesionalni čebelarski strokovnjak z Dolenjske Alojz Kastelic; hp Medex in tovarna zdravil Krka sta s svojimi izdelki pokazala vse vrste zdravil iz čebelarskih pridelkov. Ker je bila razstava namenjena tudi širšemu občinstvu in zato odprta dva dni, so se lahko domačini spoznali s pomenom čebelarstva v prehrani, zdravstvu in industriji. Vsekakor tudi v tem pogledu lepa prilžnost za propagando čebelarstva za ožjo in širšo novomeško okolico.

* * *

Da je srečanje in tekmovanje nemoteno potekalo po programu v organizacijskem in vsebinskem pogledu, se moramo v prvi vrsti zahvaliti organizacijskem odboru v Novem mestu na čelu s predsednikom Jožetom Voljčkom, ravnateljem šole Francem Nahtigalom in njegovo pomočnico Alenko Pučko in končno učinkovitemu kolektivu na šoli.

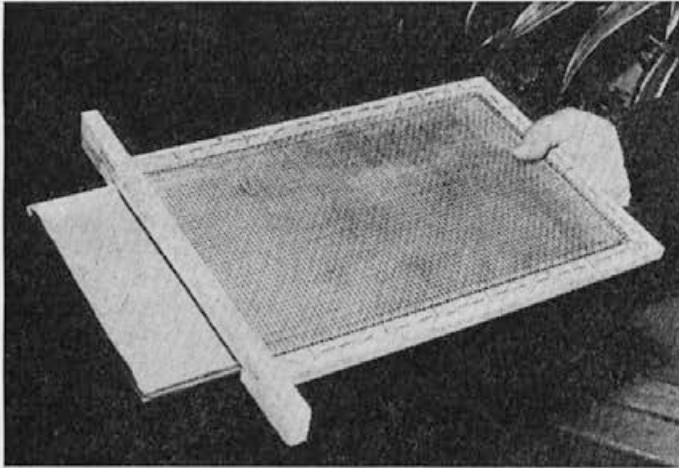

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JULIJU IN AVGUSTU

FRANC KOLENC — CELJE

Polovico leta je za nami in naš uspeh pri čebelarjenju je že viden. Štejemo sode medu in ugotavljamo naše napake in dobre strani dela. Skoraj vsa vegetacija je v glavnem odcvetela in čebele imajo na cvetlicah čedalje manj paše. Pašo lahko najdemo na določenih rastlinah le s prevozi; tako dajejo pašo žepek v Liki, plantaže sončnic, jesenska resa in seveda gozdno medenje, ki ga ob določenih vremenskih razmerah povzročajo ušice in kaparji. Brž ko ni več cvetočih livad, se čebele nagonsko pripravljajo za zimo, si urejajo gnezdo, drugače razporejajo med v panju, spreminjajo način krmljenja ličink, izganjajo trote in se borijo za zimsko zalogo hrane. Čebelarska sezona se končuje nekako v sredini julija, še posebno za

čebelarje, ki čebelarimo na stalnem mestu. Stalne paše ni več; prične se brezpašna doba, in to v najhujši polletni vročini. Po kostonjevi paši se konča doba bujnega pomladanskega razvoja čebeljih družin in delo v panjih se umirja. Če smo se potrudili v juniju, smo že zamenjali stare in slabo plodne matice z nanovo vzgojenimi v lastnem čebelnjaku ali pa smo jih kupili pri zrejevalcih in s tem menjali kri v panjih. V juliju je še zadnji čas za pomladitev matic iz prašilčkov. Zdaj imamo dovolj rezervnih družinic, s katerimi z gospodarskim panjem še lahko zamenjamo matico. Če imamo prostor in se nam stara matica smili, jo še lahko damo za dva meseca v rezervo v 4-satar, kamor jo damo na satu pokrite zalege in s tre-

Pitalnik za zatiranje varroze, ki ga v svojem čebelarstvu uporablja Ivan Krajnc iz Marezig.

mi lepimi sati iz medišča. Pustimo jo, da zalega še do sredine septembra; nato jo stisnemo in s čebelami ojačamo druge gospodarske panje.

Opazovalna služba MEDEX poroča o gozdnem medenju, posebno o medenju hoje in zato še lahko nekajkrat zavrtimo točilo na gozdnih pašah pa tudi na sončnicah. Hojeva paša sicer izčrpava pašne čebele, zato moramo jeseni poskrbeti, da dobijo dovolj cvetnega prahu, ki je na otavi, zlati rozgi, raznih astrah in drugih cvetlicah.

Brž ko se pojavi brezpašna doba, moramo temeljito pregledati čebelje družine in urediti prostor za prezimovanje. Kaj vse moramo napraviti:

— Iz plodišča odstranimo in prestavimo v medišče vse staro ali trotovske satje in v sredino pomaknemo mlajše satje, na kraj pa vstavimo boljše sate iz medišča.

— Iz plodišča odstranimo še s prahom nabite sate, ki so med zalego, in jih damo na kraj gnezda ob zadnji sat zalege.

— Iztočimo ves gozdni in kostanjev med iz stranskih satov plodišča, če niso zaželeni; če so, jih prestavimo v medišče in na njihovo mesto vstavimo lepe iztočene sate. Majhnih vencev gozdnega ali kostanjevega medu

nad zalego ni nujno izpraznjevati. Ko se bo zmanjševala površina zalege, bodo čebele sočasno nekaj tega medu porabile, nekaj pa ga lahko ostane, saj bodo v prazne celice nanosile predelano sladkorno raztopino, s katero bomo počasi dopolnjevali zimsko zalogo.

— V medišču pustimo vsaj dva do tri sate medu, ne glede na vrsto medu, ki je v satu. Ta jim služi kot rezerva in stimulira čebeljo družino v nadaljnjem razvoju.

— Iz plodišča odstranimo še vse neizdelane satnice in mlado satovje, ki še ni bilo zaleženo, in jih nadomestimo z lepimi iztočenimi sati iz medišča.

Pri pregledu in urejanju plodišča ugotavljamo še površino zalege, količino medu, ki smo ga pustili, in moč čebelje družine. Ko bomo tako pregledali vse panje, se lahko zgodi, da naletimo na trotovske zalego, na izrojenca, kateremu se matica ni vrnila z ženitvenega potovanja, tj. na brezmatično družino. Take družine moramo takoj zdraviti tako, da jih pridružimo drugim čebeljim družinam, če pa so še močne, pa panj povsem izpraznimo, spremenimo vonj panja z mleto kavo ali meliso ter nato vsadimo v panj močnejšo rezervno družino, prazni prostor pa napolnimo z lepimi

sati. Stare čebele prejšnje družine ometemo nekako 50 do 80 metrov od čebelnjaka, da se nato same izprosijo in pridružijo novi čebelji družini.

Ko smo pripravili vse gospodarske čebelje družine, moramo ugotoviti pašne razmere in količine stalne bere. Če ni dnevnega vsaj 20 do 40 dkg bere, moramo čebelam ustvariti umetno pašo. Treba jih je špekulativno krmiti, da matica ne neha zalegati. Ne smemo dopustiti, da bi matica na hitro prenehala zalegati, ker bi tako čebelje družine oslabele in v panju ne bo mladih zimskih čebel. Takoj po zadnji paši moramo nadaljevati krmljenje, tako da imajo občutek stalne paše. Tako počasi kopičijo zimsko zalogo in matica še naprej zalega. Tako še izrabimo stare čebele za predelavo trsnega sladkorja v sadnega oziroma sladkorno raztopino v med. S takim delom se stare čebele prej iztrošijo in odmrejo. Proti jeseni smo zainteresirani, da stare čebele odmrejo in da mlade, ki so se polegile, ne predelujejo sladkorja, da v brezdelju pričakajo pomlad. Če krmimo čebele s tekočino, krmimo vedno v mraku; to zato, da ne povzročamo ropanja. Nadalje lahko krmimo še s sladkornim testom — kašo, ki jo pripravimo tako, da med raztopimo v vodi v razmerju 1 : 1 in s to medeno vodo navlažimo sladkor, da nastane gosta kaša. To nato polagamo v pitalnike. S sladkorno kašo krmimo predvsem tam, kjer je le nekaj dotoka medicinske iz narave. Če je dotok iz narave večji, čebele pustijo sladkorno kašo ali pa zmanjšajo njeno porabo. V nobenem primeru ne smemo pustiti čebel v brezpašni dobi v juniju in avgustu brez stalnega dotoka hrane. Moramo gledati na to, da imamo za zimo mlade čebele in da se stare čimprej iztrošijo in odmrejo. Septembra moramo imeti še močne družine in za zimo mora imeti AŽ panj najmanj 30.000 do 40.000 čebel, nakladalni panj pa nekaj več.

Pri krmljenju s sladkorno raztopino in tudi s testom moramo paziti, da ne povzročimo ropanja. Za rop je vedno kriv čebelar. Rop povzročimo, če imamo v čebelnjaku brezmatične družine, če imamo v velikem panju slabotno čebeljo družino, če razlijemo sladkorno raztopino, kar se zgodi največkrat pri pitalnikih, ki puščajo; če namerno nastavimo medene sate zunaj, da jih čebele osuše, če imajo čebele dostop do pripravljene sladkorne raztopine, če pri pregledih raztrgamo medeni sat, da se pocedi med po notranjosti panja itd. Če smo rop že povzročili, je roparice težko odgnati. Najlažje preprečujemo ropanje tako, da pred žrelo prislonimo temno po-barvano stekleno ploščo tako, da imajo čebele izhod in vhod od vsake strani prislonjene steklene ploščice. Roparice napadajo vedno direktno in se težko navadijo na rop iz strani, pa tudi domače čebele oziroma napadeni panj se lažje brani. Zanesljivo preprečimo rop le s spremembo vonja napadenega panja. To napravimo tako, da nasujemo pod plodišče, sate in žrelo nekaj žličk mlete kave. Roparice se nalezajo vonja po kavi in ko se vračajo v svoj panj, jih ta ne sprejme in tako v kratkem času propadejo.

V juliju bomo imeli še določeno število panjev izrojencev, v katerih mlade matice še ne zalegajo ali so komaj pričele zalegati. Takim družinam priskočimo na pomoč s satom pokrite stare zalege, ki ga dodamo, takoj ko prične mlada matica zalegati. Nato dodamo še drugi sat s polegajočo se zalego nekako čez 10 dni in družina se bo hitro razvijala. Ko smo dali sat izlegajoče se zalege, smo dali izrojenču mlade čebele dojlje, ki so sposobne polagati mleček ličinkam in krmiti matico. Izrojeneček ima navadno že same nad 10 dni stare čebele in zato so mlade v veliko pomoč in čebelja družina se mnogo hitreje razvija. Na isti

način pospešimo razvoj roja, ko ga vsadimo v pripravljene panje in mu po nekaj dneh dodamo sat pokrite zalege.

Čebelarji, ki imajo osmukalce za prah, morajo nehati smukati, še posebno pa tisti, ki imajo čebele okužene z varroozo. Cvetni prah uživajo jeseni mlade čebele in ličinke, da se odebele in so tako odpornejše proti zajedavcu varroji.

V avgustu moramo biti pri pregledovanju čebel izredno previdni. V če-

belnjaku moramo delati v zgodnjih jutranjih urah in v popolni brezpašni dobi se ogibamo postavljanju medenih ali zaleženih satov na stolicu. Če delamo s čebelami popoldne, so na satu takoj čebele iz drugih panjev, ki jih s satom prenesemo v nepravilni panj in te povzročajo ropanje. Skratka, paziti moramo, da ne pridejo tuje čebele zadaj v panj. Veliko je vzrokov, ko čebelar povzroča ropanje in zato se je treba temu ogniti.

O TROTOVINI IN GRADILNIKU*

Prof. dr. JOZE RIHAR

Nedvomno je v današnjem trenutku osrednje vprašanje našega čebelarstva, kako ob zajedavcu varroji ravnati s čebelami, da jih bomo ohranili in dosegli normalne pridelke. Kot je znano, se za zatiranje varrooze uporabljajo kemična sredstva, akaricidi in ukrepi biološke narave. Pred očmi imamo predvsem spoznanje nekaterih, da je mogoče z izrezovanjem trotovine varroozo brzdati v tolikšni meri, da ne vpliva na pridelek medu. Šilov (1980) je z izrezovanjem pokrite trotovske zalege zmanjšal število krpeljcev za 30 %, s hkratno uporabo mrežnatega podstavka pa za 50 %. Bretschko (1981) je na lanskem posvetovanju poročal, da pri čebelarjenju v Tunisu dvakrat na leto izrezuje pokrito trotovino in dal vedeti, da mu v borbi proti varroosi to zadostuje. Po vsem tem je videti, da je izrezovanje trotovine v borbi proti varroosi najbolj učinkovit biološki ukrep.

Vprašanje je, na kaj je treba paziti da bomo z izpodrezovanjem trotovine uničili v družini kar največ krpeljcev, kdaj in kako naj vstavljamo satnike za gradnjo, gradilnike. To postaja važno zaradi že splošne razširjenosti

zajedavca za vsakega čebelarja pri nas in v vsej Jugoslaviji.

Vzporedno s tem se postavlja vrsta vprašanj, ki jih velja razčistiti. Pogost je pomislek, češ da več trotovine zmanjšuje množino čebelje zalege, število čebel in s tem pridelek medu. Vprašanje je tudi, koliko z načrtovano gojitvijo trotovine vplivamo na nekatere instinkte čebelje družine, kot je npr. rojilno razpoloženje, obnova matic in podobno.

Predlagam, da si danes zastavimo naslednji dve nalogi:

— Utrdimo in razširimo znanje o gradnji trotovske zalege v čebeljem gnezdu.

— Preglejmo, kaj moramo v doseđani oskrbi čebeljih družin spremeniti oziroma spopolniti in kako v prihodnje uporabljati gradilne satnike v AŽ in nakladalnih panjih.

Kdaj se v normalnih družinah pojavlja trotovska zalega, je prvo vprašanje.

»Troti se izvale spomladi, ko je paša že nekaj časa trajala in preminejo proti koncu poletja, ko paša preneha« (Janša).

---

* Referat na Posvetovanju v Polju 10. 1. 1982.

Čerebko (1977) s sodelavci je ugotovil, da matica normalno ne zalega trotovskih jajčec, dokler ne nastopi ustaljeno toplo vreme. Allen (1965) je ugotovil temeljni letni tok trgovske zalege, ki se na Škotskem, kjer je delal poskuse, razteza od začetka maja do konca avgusta ali septembra in ki doseže svoj vrh približno takrat, kot ga doseže čebelja zalega. Za nas je važna njegova ugotovitev, da je bilo vzrejeno zanesljivo več trotovine, če so spomladi dodali v gnezdo izdelan trotovski sat. Pomanjkanje trotovskih celic je oviralo vzrejo trotov, vstavljeni trotovski sat pa je bil kmalu poln trotovske zalege. Navedemo naj še, da je Allen vstavljal po en sat s trotovino na rob gnezda. Njegovi poskusi so pokazali naslednje. Skupina panjev z dodanim satom s trotovino je zalegla v povprečju 4-krat več trotovine (2017 cm²) kot skupina, kateri ni dodal ničesar (496 cm²).

Da bi dobil trotovsko zalego čimprej spomladi, je Čerebko skupini živalnih čebeljih družin vstavljal po en sat že jeseni, v oktobru, drugi skupini pa, prav tako po en sat, spomladi, februarja. Sat s trotovino je vstavljal v sredino gnezda. (Poskus so delali v uzbeški republiki zaradi vzreje zgodnjih trotov zaradi parjenja zgodnjih matic).

Da bi pospešil odlaganje neoplojenih jajčec, je začel Čerebko družine 18. februarja dražilno krmiti s sladkorno raztopino. V nekaterih družinah so začele zalegati matic neoplojena jajčeca že v zadnji tretjini februarja, v drugih v prvi polovici marca. Tako so dobili trotovsko zalego 13—23 dni prej kot v družinah, kjer niso ukrenili ničesar.

Zastavili smo si tudi vprašanje, v kakšnem odnosu sta množina trotovine in pridelek medu. Mnogi namreč domnevajo, da čebele natresajo nanj medu, če je v panju veliko trotov.

Že omenjeni Allen je primerjal skupino čebeljih družin, kjer so čebele prosto gradile trotovino, z drugo skupino, kjer so trotovino omejevali. Ugotovil je, da v pridelku medu med obema skupinama ni bilo zanesljive razlike. Stahl (1926, cit. po Böttherju) poroča, da so bili poprečni pridelki pri družinah z gradilnikom večji kot pri družinah, ki niso imele ovire za gradnjo trotovine.

Allen je skušal razčistiti tudi vprašanje, ali povečana množina trotovine ne povečuje morda nagnjenosti čebel k rojenju oziroma da rojilno razpoloženje navaja čebele h gradnji trotovine. Gre za to, ali bodo družine z več trotovine bolj rojive kot druge, ki je imajo manj. Dogodilo pa se je, da so izrojile 3 družine iz skupine, ki je imela manj trotovine. Ugotovil je tudi, da je skupini z manj trotovine v dveletni dobi opazovanj preleglo 6 matic, v skupini z veliko trotovine pa le tri. Opazil je tudi, da so družine z manj trotovine izgradile več matičnikov. Omenimo pa naj, da te ugotovitve zaradi premajhnega števila opazovanih panjev ne omogočajo zanesljivega sklepanja glede nagnjenosti čebel k rojenju v primeru, če gradijo veliko ali malo trotovine.

Oglejmo si stanje v čebelji družini spomladi, ko je plodišče polno ali tik preden je polno. V gnezdu je tedaj 6—7 satov zaleženih, čebele pa pogosto zasedajo 8—10 ulic. Ko je čebelja družina v takšnem stanju, je priporočljivo, da vstavljamo satnice. Za nas je važna naslednja ugotovitev. Če čebelam v tem času vstavljamo samo satnice, ne dajemo jim pa tudi možnosti, da bi gradile trotovino, napravijo trotovske celice tudi na satnicah, na katerih so nastavki samo čebeljih celic.

Doslej nismo bili posebno pozorni na to, če so čebele na satih v plodišču tu in tam, zlasti v vogalih, imele nekaj trotovine. Pri okuženosti čebel z

varrozo pa postajajo takšni otočki trotovine v pravem pomenu besede razmnoževališče krpelj. Brž ko imamo v panjih krpelje, je na dlani, da moramo iskati pota, kako čebele zavestio usmerjati, da bodo gradile trotovino na tistih mestih, kjer želimo kjer jo lahko kontroliramo.

Že citirani Allen je opazil, da napravijo čebele na vstavljenih satnicah manj trotovine, če imajo na voljo sate z že izdelanimi trotovskimi celicami. Böttcherju (1971) je gradilnik potreben v prvi vrsti zato, da odvrne čebele od gradnje trotovine na drugih satih. Hatinov in Ogurcov (1981) poročata, da čebele v panjih z vstavljeno trotovino ne gradijo trotovskih celic na drugih satih in da ne predelujejo čebeljih celic v trotovske.

Za naše nadaljnje razpravljanje o trotovini in gradilniku bo koristno, če si pokličemo v spomin oziroma če se seznanimo z nekaterimi značilnostmi iz življenja parazita varroe.

— Samice varroe rajši odlagajo svoja jajčeca v trotovsko zalego. Jajčeca odlagajo v tiste trotovske celice, v katerih so ličinke še odkrite, prej, preden jih čebele pokrijejo. Na eni trotovski bubi najdemo tudi po več kot 20 zajedavcev. Če bi primerjali število jajčec, ki so jih samice odložile v trotovsko in čebeljo zalego, bi jih našteali v trotovski zalegi do 14-krat več.

— Poleti je čebelja zalega nekako pod varstvom trotovske zalege. Večina čebeljih mladice se izleže nepoškodovanih, normalnih. V jeseni pa, ko ni več trotovske zalege, odlagajo samice varroe jajčeca v čebelje celice, iz katerih se izležejo defektne čebele. Podobno je spomladi, preden se pojavi trotovska zalega.

— Nekateri dalmatinski čebelarji menijo, da je pri njih zaradi južne lege potek okužbe z varroo hitrejši. Kaže, da imajo podobne izkušnje tu-

di že nekateri naši čebelarji, ki so prvo leto okužbo spregledali, drugo leto proti njej ničesar ukrenili, pozno jeseni in pozimi pa so jim družine propadle. V ponazoritev bom navedel poskus, ki so ga opravili na kmetijskem inštitutu v Odesi. Prvo leto so našli krpelje le v mrtvicah pri posameznih družinah. Ukrenili niso ničesar. Poskusna skupina (11 družin) in kontrolna (44 družin) se v pogledu pridelka medu nista razlikovali. — Drugo leto spomladi je bilo 4,39—11,67 % mrtvic okuženih s krpelji. Našli so jih med obročki zadka. Tudi drugo leto so 11 poskusnih družin pustili, da so se svobodno razvijale, ostale pa so dimili s fenotiazinom. Kontrolna skupina, ki so jo dimili, je nabrala normalno množino medu, poskusna pa okrog 10 kg manj na panj. Pri tretjem točenju so od kontrolne skupine natočili trikrat več medu kot od poskusne. V septembru so čebelje družine poskusne skupine začele umirati, do začetka novembra pa so vse odmrle. — Poskus kaže, da ne pride do naglega odmiranja le v Dalmaciji, temveč tudi drugod. Poskus pove, da že jeseni propadejo družine, pri katerih so že spomladi našli 3—11 % mrtvic s krpelji. Ko sem 9. 1. 1982, tj. na prvi dan posvetovanja v Polju, skupini čebelarjev iz Dalmacije omenil rezultate poskusa iz kmetijskega inštituta v Odesi, so bili navzoči različnega mnenja. Eden med njimi pa je omenil svoj primer, ki je poskus z Odesa v celoti potrdil. Spomladi 1. 1980 je imel svoje čebele okužene. V Stari Gradiški je kupil nekaj čebeljih družin, ki so bile zdrave, ter jih pridružil svojim, okuženim. V letu 1981 so propadle njegove dotedanje in nove odkupljene.

— Navedemo naj še naslednje ugotovitve Smirnova (1981) o dolžini življenja krpelj varroe v posebnih razmerah. Zunaj čebeljega gnezda živijo krpelji pri zunanji temperaturi 13 do

25,5 ° in vlažnosti 65—75 % v praznih panjih, svetlih in temnih satih, v celicah z obnožino, v opažu — odeji, v čebeljih ličinkah in bubah, v telesih odraslih čebel, v odkriti in pokriti zalugi, v čebelnjaku ali na zemlji, tako poleti kot pozimi, 7—32 dni. Samo 48—72 ur živijo pri temperaturah minus 10—30 °.

Gradilnik — doslej in v dobi varroe. V naši današnji razpravi smo vi deli, kdaj se navadno pojavlja v gnezdu trotovska zalega, ugotovili, da je gradnja trotovine z vstavitvijo sata s trotovskimi celicami moč povečati, s dražilnim krmljenjem pa pospešiti. Vse kaže tudi, da večja gradnja trotovine ugodno vpliva na bero medu. Posebej naj ponovimo ugotovitev, da povečana gradnja trotovskih celic odvrta čebele od predelave čebeljih celic v trotovske na čebeljem satju in vstavljenih satnicah.

Druga naloga, ki smo si jo zastavili, zadeva tehniko uporabe gradilnika.

Kot vemo, je gradilnik ponavadi prazen satnik, okvir, v katerem čebele gradijo trotovino. Izvedbe so različne. Za gradnjo trotovine služi bodisi cel satnik, nekateri pa satnik navpično pregradijo. V nekaterih AŽ panjih imamo v okencu plodišča letvico, na kateri čebele lahko gradijo. Tretja izvedba je koritce v okencu plodišča, ki služi v prvi vrsti krmljenju, kjer pa čebele lahko tudi gradijo. Koritce mora biti dovolj široko. Tako koritce kot letvica sta v AŽ panju za plodiščem. V nakladalnem panju imamo za gradnjo trotovine satnik, ki je ponavadi po dolgem razdeljen na polovico, tako, da je v gornjem delu čebelje satje, v spodnji polovici pa trotovsko. Gradnji trotovine lahko služijo tudi zračniki in pd.

Gradilnik je doslej služil kot pomoč pri oskrbi družin in za pridelo vanje voska. Gradilnik v okencu AŽ panja daje določen vpogled v dogajanje v čebelji družini; bil bi naj ne-

kakšen barometer, ki kaže, v kakšnem stanju je čebelja družina. Po vrsti celic, ki jih čebele v okencu gradijo, sklepamo, kdaj so se začele pripravljati k rojenju. Kot povedo skušnje, pa se na gradilnik v tem pogledu nismo mogli zanašati.

V dobi varrooze je gradilni okvir potreben predvsem zato, da preprečimo ali vsaj skrčimo na minimum gradnjo trotovskih celic na drugih satih. Nad gradnjo trotovine skušamo doseči popolno nadzorstvo.

Dosedanje priporočilo, da trotovino izpodrezujemo vsak 5. ali 6. dan ali celo večkrat, zato ne velja več. V smislu povedanega bo treba v prihodnje več dosedanjih postopkov spremeniti, kot npr.:

a) Gradilnik nam bo služil predvsem zato, da se bo v njem začela razvijati trotovska zalega čimprej spomladi in da bodo družine imele trotovino čimdlje jeseni.

b) Trotovino izrezujemo šele tedaj, ko je pokrita. Kot vemo, je trotovska zalega pokrita 14 dni.

c) Trotovine ne uničimo, temveč jo ohranimo, da bi jo mogli ponovno vstaviti v gnezdo.

č) Ne zadostuje en gradilnik, temveč bosta za en panj potrebna dva ali trije.

V Sovjetski zvezi, kjer imajo veliko izkušenj v borbi z varroozo, priporočajo (1981) naslednjo metodo, ki jo uporabljajo od maja do avgusta, v ugodnih razmerah pa tudi še v septembru. Sat s trotovskimi celicami vstavimo v panj poleg gnezda jeseni, ko se oblikuje zimska gruča. Drugič vstavimo sat s trotovskimi celicami spomladi, prav tako poleg gnezda, in to tedaj, ko je matica že zalegla prvi sat. Ko je trotovina na prvem, jeseni vstavljenem satu pokrita, ga odvzamemo in na njegovo mesto vstavimo tretji sat s trotovino. — Pokrito trotovino odkrijemo, ličinke s krplji stresemo na papir in sežgemo. Sate,

katerim smo odstranili pokrovce, damo lahko v točilo, ki zmeče iz celic trotovske bube. Sat umijemo najprej z 2—3 % očetno kislino, nato z vodo, jih osušimo in ponovno uporabimo.

IZ DISKUSIJE NA REFERAT NA POSVETOVANJU ČEBELARJEV V POLJU 10. 1. 1982.:

Herbst P., iz Ljubljane je vstavil gradilnik v maju 1981. Trotovino je izrezoval vsakih 14 dni in jo sežigal. Ugotavljal je tudi — z dimljenjem s folbex lističi — koliko je padlo na podstavljeni papir krpeljev spomladi in koliko jeseni. Pri panjih, kjer je trotovino izrezoval, ni padel jeseni na papir noben krpelj, pri panju pa, kjer trotovine ni izrezoval, je padlo na papir 39 krpeljev. Varroozo ima že tri leta. Opazil je tudi, do je v letu 1981 postala zalega presledkasta. Po drugem izrezovanju trotovine je postala zalega zopet kompaktna.

Šercer A., iz Kočevja ima varroozo tudi že 3 leta. V letu 1981 je izrezoval

trotovino od maja do septembra, ker je bila dobra paša. V začetku je satovje uničeval. Kasneje je odvzeto trotovino prizrezal za 1/4, tako, da je ostal v celicah le dolnji del trotovske zalege. Opazil je, da so krpelji pod zalego, na dnu celic. Iz prizrezane trotovine je izrezal ostanke bub — in z njimi krpelje — skozi mrežo. — Pridelal je na panj povprečno 67 kg medu, a bi ga znatno več, če ne bi bil pod karanteno.

Povzetek. — Gradnja trotovine in uporaba gradilnega okvira se obravnava kot biološki ukrep proti varroozi. Avtor razpravlja o vlogi trotovske zalege v čebelji družini, časovnosti njenega pojavljanja, navaja ukrepe za pospeševanje trotovine, njen odnos do množine pridelanega medu in rojilnega razpoloženja čebel; omenja značilnosti iz biologije *Varroa jacobsoni* z ozirom na vlogo trotovine; podaja spopolnjeno tehniko uporabe gradilnega satnika.

* * *

LITERATURA

1. Allen, M. D. (1965) The effect of a plentyful suply of drone comb on colonies of honeybees. *J. apic. res.* Vol. 4, No 2 : 109—119.
2. Bretschko, J. (1981) Varrooza z biološke plati. *Slov. čeb.* 83 : 37.
3. Čerimagić Rihar Sulimanović. Bolezni škodljivci zastrupitve čebel. Ljubljana 1981.
4. Hatinov, V. M., Ogurcov, A. F. (1981) Sekcionaja lovuška. *Pčelovodstvo*, 12 : 22.
5. Herbst, P., Informacija na Posvetovanju v Polju 10. 1. 1982.

6. — Meroprijatija po ozdorovljenju pasek od varroatoza. *Pčelovodstvo* 1981, 4—5: 29—33.

7. Smirnov, A. (1981) Veterinarne sanitarne osnovi profilaktiki varroatoza i drugih zaraznih boleznici pčel. — Sanitacija i gigijena životnih, 44—46.

8. Šercer, A., Informacija na Posvetovanju v Polju 10. 1. 1982.

9. Šilov, V. N. (1980) Efektivnost protivarroatoznih zootehničkih priemov. *Pčelovodstvo* 7: 19—21.

10. Zander-Böttcher, Haltung und Zucht der Biene. Stuttgart 1971.

Prodaj »FOTI MATIČNICE« iz povoščenega papirja za enkratno uporabo. Cena je 6.—din komad. Zelo dobre so za dodajanje matic. Možna dostava po pošti na povzetje.

Štemberger, Bezena 72, 62342 Ruše

Ivan

PRAVOČASNO POSKRIBIMO ZA ZAMENJAVO MATIC

Prof. EDI SENEGACNIK

Vsak čebelar dobro ve, da je matica najpomembnejše bitje v panju. Brez nje bi čebelja družina ne mogla uspevati, od nje pa so tudi odvisne vse dobre in slabe lastnosti čebel, ki družine sestavljajo. Matica svoje lastnosti podeduje, različen uspeh čebelje družine pa je odvisen tudi od zunanjih okoliščin, kot so klimatske in pašne razmere ter množina mlečka, ki ga dajejo čebele matici. Od matice podedujejo čebele vse zunanje znake in tudi gospodarske lastnosti. Na svoje potomce prenaša matica barvo telesnega oklepa, dolžino rilčka, nabiralno vneto, krotkost, nagnjenje k rojenju, odpornost proti boleznim, dolgoživost in še druge lastnosti. Od vseh teh pa je najvažnejša zmogljivost oziroma donosnost družine, saj vemo, da nam panj z dobro matico da ob dobri paši lahko tudi 20 kg medu ali še več, družina s slabo matico pa le kak kilogram. Čebelarji se tega dobro zavedajo, zato z odbiro in sodobno vzrejo vzredijo take matice, ki se bodo odlikovale predvsem po svoji gospodarski zmogljivosti, to je s čim večjo bero. Zato si vsak čebelar želi, da bi imel v svojih panjih čimveč takih rodovitnih matic.

Matice žive lahko več let, toda najbolj rodovitne so prvo in drugo leto. Tretje leto začne navadno življenjska moč usihati in zato čebelarji take matice zamenjajo. So pa čebelarji, ki store to že drugo leto, tako da imajo v panjih samo enoletne matice. Izkušnje pa so pokazale, da so matice zelo plodovite tudi še drugo leto. Tretje leto pa začno pešati in če jih ne zamenjamo, potem jih bo prav gotovo pobrala zima in pomladi ne bodo več dočakale. Vsi ti razlogi nam narekujejo, da skrbno zamenjavamo matice, takrat ko začno pešati. Čebelarji jih

zamenjajo tudi sicer takoj, ko opazijo, da je začela čebelja družina slabeti. Matice lahko zamenjujemo ob vsakem letnem času, najprimernejši čas pa je spomladi ali pa jeseni, ko v panju ni več odprte zalege. Takrat jih čebele rade sprejmejo in do zime je še dovolj časa, da se matica vzivi v svoje novo okolje in jo čebele sprejmejo. Čebelja družina, ki smo ji odvzeli matico in ima še svojo mlado zalego, to so jajčeca in ličinke, zlepa ne bo sprejela tuje matice. Čebele namreč čutijo, da si lahko vzgoje novo matico iz katerega koli oplodjenega jajčeca v panju. Matice tudi ne bodo sprejele, če je še stara v panju, če ima nastavljene matičnike, če je bila dalj časa brezmatična in so v njej že začele zalegati čebele trotovalke. Sicer pa sprejme panj raje spraseno kot neopraseno matico, od spraseneh pa spet raje tako, ki je že nekaj tednov zalegala. Take matice so namreč mirnejše, mlade pa kaj rade begajo po satju in vznemirjajo čebele. Če tako matico napade samo ena čebela, je že izgubljena, saj se ji pridružijo še druge in stisnejo matico v klobčič. Vse te stvari mora čebelar poznati, preden se odloči za zamenjavo matic.

Najmanj skrbi ima z zamenjavo tisti čebelar, ki ima v panjih matice preleženke. Čebele namreč matico same zamenjajo, potem ko so začutile da njihova zmogljivost pojenjuje. Čebelar tega pogosto niti ne opazi, toda ob prvem pregledu zagleda v panju mladomatico. Če so bile matice označene, b še prej opazi. Zgodi se lahko, da zalega poleg stare matice tudi mlada. Pušimo ju lepo v miru in naj zalegata še naprej. Čebele bodo že same odstranile staro matico, ko bo prišel čas za to. Pri odbiri najboljših rodov mora zato čebelar poleg donosnosti upoštevati tudi preleganje kot odlič-

V vseh čebelarstvo naprednih deželah je masovna vzreja kvalitetnih matic osrova napredka v čebelarstvu.

Foto: J. Mihelič

no dedno lasnost. Navadno so take družine tudi medovite in se odlikujejo pred drugimi po svojih berah. S takimi maticami si bo čebelar prihranil mnogo truda in nepotrebnega dela, ki bi ga sicer imel z dodajanjem mladih matic.

Zamenjavanje oziroma dodajanje matic ni tako preprosta stvar, kot bi si kdo mislil. Omenili smo že, da čebele nerade sprejemajo tuje matice, če ima panj še jajčeca in ličinke, z katerih si lahko sam vzporedi svojo matico. Prav gotovo pa jo bodo sprejele takrat, ko je v panju sam godna, to je pokrita zalega ali je pa sploh ni več. Takrat si ne morejo več vzgojiti nove gospodarice. Na dodajanje novih matic pomijevalno vpliva dobra paša. Starejše čebele, ki so mladi matici najbolj sovržne, so takrat zunaj na delu in se ne meni-

jo za to, kaj se dogaja doma. V brezpašni dobi pa žde na satovju, vedno pripravljene, da napadejo vsakega vsiljivca in seveda tudi tujo matico. Če ni paše, je treba panj pred dodajanjem pitati, nikakor pa ne potem, ko smo matico že dodali. So pa še drugi vzroki, bodisi zunanji bodisi notranji, ki lahko pokvarijo uspeh pri zamenjavi matic, a zanje niti ne vemo. So družine, ki pomore več matic zapored in jih ni moč ukaniti z najbolj premetenimi postopki. S takimi se raje ne trudimo preveč. Naša prizadevanja bodo zaman in zahtevala bodo samo nove žrtve.

Načinov dodajanja oziroma zamenjave matic je nešteto. Ni mogoče, da bi tu našteali vse. Opisali bomo le nekaj kolikor toliko preizkušenih in zanesljivih. Svetovno znani vzrejevalec matic Anglež Adam Kehrle, zatrjuje, da čebele ne smejo priti do nove matice vsaj 72 ur, to je 3 dni. V tem času namreč matica iz svojih čeljustnih žlez in s površine telesa izloči dovolj snovi, tako imenovane matične substance. To je hlapljiva snov, ki se je potem navzamejo čebele, v katerih se zaradi tega ne razvijejo jajčniki. Ta snov tudi preprečuje, da bi potegnile matičnike. Zanimivo je, da te hlapljive snovi privlačujejo tudi trote in jim omogočajo, da na svojih poletih prej najdejo matico. Te trditve prav gotovo drže, saj so čebelarji lahko opazili, da je bilo dodajanje matic vselej uspešno, kadar matica ni prišla med čebele takoj prvi dan, ampak šele pozneje. Dodajamo lahko oplemenjene in neoplojene matice ter godne matičnike. Oplemenjene matice dodajamo lahko brez matičnic ali pa v njih.

Prav gotovo je najvarnejši način dodajanja v matičnicah, ki jih imamo dovolj na voljo vseh različnih vrst. Najbolj se je obnesla povečana kranjska polkrožna matičnica, ki ima 4 cm dolg rovček, ki ga napolnimo s slad-

Najtežje in tudi najbolj tvegano delo pri vzreji matic je plemenitev matic.

kornim testom. Čebele potrebujejo kar tri ali štiri dni, da pridejo do matice in jo osvobodijo. Sicer pa je dobra vsaka matičnica, vendar čebele ne smejo priti do matice prezgodaj. Potem ko smo odstranili staro matico in je panj začutil osirotelost, dodamo po treh do šestih urah novo matico v skrbno zaprti matičnici in to brez kakršnekoli čebele. Drugi dan pogledamo, kako se vedejo čebele do nje. Navadno zadovoljno pahljajo s krili in matico krmijo. To je znamenje, da so se z njo že sprijaznile. Zdaj že lahko odstranimo lesen čep in ga nadomestimo s sladkornim testom. Tako se bodo morale čebele še naprej boriti za svojo novo gospodarico in jo bodo kmalu osvobodile. Take družine vsaj teden dni ni treba pregledovati, da ne bi vznemirjali čebel, ki so komaj osvobodile matico. Na voljo so še razne druge matičnice, kot je na primer Wehlgemuthova. Pri njej velja isto načelo: čebele ne smejo priti do matice prezgodaj in zato ima ta matičnica dva dolga ročeka, ki jih napolnimo s sladkornim testom. Zelo priporočljiva je tudi uporaba lesenega okvirčka, ki ima na eni strani mrežico pritrjeno na štirih letvicah, na vogalih pa žeblice, ki se zarinejo v satje in tako drže to matičnico. Ta okvirček z

mrežico potisnemo na sat, iz katerega se pravkar valijo čebele. Na njem mora biti tudi nekaj medu in cvetnega prahu. Ko se začno valiti čebele, začne matica, ki smo jo dodali pod mrežico, kmalu zalegati. Takrat pa mrežico že lahko odstranimo. Danes imamo na voljo mrežice iz plastike. Matice dodajamo tudi v umetnih matičnikih. Ta način je zelo uporaben zlasti takrat, kadar ima panj nad mlado zalego že potegnjene matičnike, mi pa mu želimo dodati spraseno matico.

Dobre, plemenite matice dodajamo vselej v matičnicah. Dragocene matice, ki smo jih dobili s plemenilne postaje in smo za vsako odšteli nekaj desetih tisočakov, pa bomo vselej dodajali samo narejencu. Tega napravimo iz dveh ali treh satov pokrite zalege, na vsako stran priložimo še po en sat z obnožino in medom. Počakamo, da stare čebele odlete, potem pa nu dodamo matico v matičnici.

So še drugi načini dodajanja brez matičnice. Ti pa so bolj ali manj tvegani: na primer dodajanje na sat. Staro matico odvezamo, na isto mesto pa dodamo novo. Če se vede ta matica mirno in ne bega po satju, jo bodo čebele sprejele. Zato dodajamo

tako le že umirjene matice, ki so vsaj nekaj tednov stare. Matice pa lahko dodajamo tudi skozi žrelo. Potem ko smo staro matico odstranili in se družina zave osirotelosti, spustimo skozi žrelo novo matico, ki smo jo prej potopili v sladkorni raztopini. Mnogo

naših čebelarjev proča, da so tako vselej uspešno dodajali matice.

Kdor ve, kako dolga in naporna je pot do dobre, plemenite ali celo dragocene matice, prav gotovo ne bo tvegjal teh dveh načinov, ampak bo izbral tistega, ki je popolnoma zanesljiv.

VII. POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARSTVU — LJUBLJANA 1982

VIII. Posvetovanje in razstava čebelarske opreme bosta organizirana na GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU v Ljubljani od 16. do 19. septembra 1982. O tem smo vas obvestili že v zadnji številki naše revije.

Razstava čebelarske opreme bo odprta vse štiri dni. Prostor za razstavljalce, ki so člani čebelarske organizacije, je brezplačen. Razstavljali bodo lahko čebelarsko opremo, orodja, pripomočke za čebelarjenje, vse vrste čebeljih pridelkov, naseljene opazovalne panje, in prevozna sredstva za čebele (kamione, prikolice, kontejnerje itd.) Zagotovljeno je dovolj prostora, tako v pokritih dvoranah, kakor tudi pred njimi, za prevozna sredstva.

Vse razstavljalce prosimo, da najkasneje do 1. 9. 1982 prijavijo svojo udeležbo na razstavi na ZČDS in navedejo katere predmete bodo razstavljali. Brez predhodne prijave udeležba na razstavi ne bo mogoča.

Posvetovanje bo organizirano dva dneva in to v soboto 18. in nedeljo 19. 9. 1982 v dvorani na GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU. Na posvetovanju bodo prebrali svoje referate priznani domači in tuji strokovnjaki.

DNEVNI RED POSVETOVANJA

Sobota 18. 9. 1982: Tema posvetovanja — Bolezni čebel — Prevozi čebel

Nedelja 19. 9. 1982: Tema posvetovanja — Tehnologija čebelarjenja — Vzreja matic

Vabimo vse čebelarske organizacije in posamezne čebelarje, da se udeležijo posvetovanja in razstave, saj bo za vsakega obiskovalca obisk razstave zelo koristen in zanimiv.

ZČDS — Organizacijski odbor

hp**medex**

Ljubljana, jugoslavija

bilten

letnik VIII
 leto 1982
 številka 7-8

NOVOSADSKI SEJEM — OGLEDALO DOSEŽKOV KMETIJSTVA IN ŽIVILSKE INDUSTRIJE

DIPL. OEC. ALES MIZIGOJ

Med 14. 5. in 23. 5. 1982 je bil v Novem Sadu 49. mednarodni kmetijski sejem. Udeležilo se ga je več tujih in domačih razstavljalcev kot kdajkoli prej. Tudi mi smo se udeležili sejma, predvsem z namenom, da predstavimo čebelarjem nove izdelke, ki naj bi prispevali k uspešnejšemu, bolj racionalnemu čebelarjenju. Seveda smo poleg čebelarških potrebščin razstavljali tudi naše končne izdelke apiterapije. Zdaj, ko je vse večje povpraševanje po hrani, med katero sodi tudi med, je povsem razumljivo, da si takšno gospodarsko razstavo ogledajo tudi najvišji družbenopolitični predstavniki naše dežele, kakor tudi številne uradne delegacije iz vseh kontinentov. Največje zanimanje za udeležbo na sejmu in za ogled razstavljenih eksponatov predstavljajo države v razvoju. Med sejmom organizirajo posamezne skupine strokovna posvetovanja oziroma simpozije. Tudi čebelarji so imeli dne 20. 5. 1982 svoj dan. Posvetovanje je imelo naslov Borba proti varrozi. Večje število veterinarjev — profesorjev je s svojimi prispevki obogatilo posvetovanje in dalo temu ustrezno strokovno vrednost. Rdeča nit skozi vse posvetovanje je bila, kako uspešno zati rati to čebeljo bolezen. Tako v svetu kot pri nas si strokovnjaki še vedno niso edini v tem, katera sredstva naj čebelar uporablja, da bo imel največji uspeh pri zatiranju varroze. Nadalje je bilo zelo poudarjeno vprašanje registracije vseh panjev po Jugoslaviji. Sprejeli so predlog, da naj bi upravni organi, odgovoren za kmetijstvo v posamezni občini, popisal vse panje in tako imel možnost opravljati zdravstveno kontrolo čebel prek veterinarskih služb oziroma ustreznih institucij. Tudi predlog, da naj bi sve-

tozna organizacija Apimondia prek FAO zagotovila obvezno kreditiranje panjev vseh članic, je zelo primeren. Naši čebelarji uporabljajo pri zatiranju varroze vsa znana zaščitna sredstva, v nekaterih primerih pa uporabljajo celo nedovoljene substance, ki imajo lahko negativne učinke na človeški organizem, ker jih čebele pridajajo medu. Gotovo bo še potrebno veliko let in seveda raznih preizkusov, da bomo prišli do najbolj učinkovitega zdravnega sredstva proti varrozi. Čebelarji že danes dobro vedo, da so močne družine z mladimi maticami najboljša preventiva proti varrozi. Zato je prav, da bi vsi čebelarji, ne glede na to, ali so ljubitelji čebel ali pa jim čebelarjenje predstavlja vir dohodka, upoštevali to kot svojo dolžnost.

OCENJEVANJE EKSPONATOV IN PODELITEV PRIZNANJ

Med sejmom prejmejo razstavljalci za najkvalitetnejše izdelke tudi priznanja oziroma medalje. Ocenjevanje po posameznih skupinah opravi komisija, ki jo imenuje zvezna gospodarska zbornica. V komisiji za ocenitev izdelkov so sodelovali:

— predsednik: prof. dr. Dragan Popesković — veterinarska fakulteta Beograd,

— član: prof. dr. Miloje Krunic — prirodoslovno matematična fakulteta Beograd, oddelek za biologijo,

— sekretar: dr. Ivica Radović — prirodoslovno matematična fakulteta Beograd, oddelek za biologijo.

Predstavniki medicinske fakultete Ljubljana doc. dr. Dražigost Pokorn iz neznanega razloga ni sodeloval v tej komisiji. Delo komisije, ki je bila po se-

stavi in po strokovnosti nepopolna, saj so v njej sodelovali sami entomologi, je bil zelo pristransko.

Do določenega datuma, ko bi morale posamezne organizacije poslati posamezne vzorce upravi sejma, so to storile le tri organizacije: Pčelarski kombinat Beograd, Medoprodukt Subotica in naša delovna organizacija. Prav na dan ocenjevanja, 5. 5. 1982, so prinesli vzorce še predstavniki drugih sedmih delovnih organizacij. Delo komisije je bilo tako tudi zelo moteno, saj so nekateri predstavniki delovnih organizacij, ki so poslale vzorce za ocenitev, ostali kar v prostoru, kjer je komisija ocenjevala vzorce in jo s svojo navzočnostjo motili oziroma vplivali na ocenitev. Dokaz, da je bilo delo komisije zelo pristransko, sta tudi pismeni pritožbi na delo komisije, ki sta ju poslali Pčelarska zadruga Split in Pčelarska centrala Zagreb.

Glede na zgoraj navedena dejstva, ki predstavljajo grobo vmešavanje predstavnikov delovnih organizacij, ki so poslale vzorce v ocenitev, je uprava sejma zavzela stališče, da se ocenitev komisije razveljavi in vzorce ponovno oceni, seveda brez navzočnosti oseb, ki niso člani komisije. Osební interesí posameznih predstavnikov so bili močnejši. Tako je »mešetarstvo« uspešno in glavna priznanja so bila dodeljena pod vplivom zgoraj navedenih faktorjev. Zato seveda ne morejo biti realni izraz dejanske kvalitete ocenjenih izdelkov, ampak predvsem izraz zahtev nekaterih, zame in za marsikoga še povsem nerazumljivih, de-

javnikov, ki ne bi smeli imeti mesta v naši samoupravni socialistični družbi.

O zgoraj navedenih nepravilnostih sem dobil potrditev tudi od odgovornega delavca novosadskega sejma, ki mi je rekel, da takšnega načina ocenjevanja na novosadskem sejmu ne bo več. Uprava sejma bo zaprosila gospodarsko zbornico Jugoslavije, da prek republiških in gospodarskih zbornic avtonomnih pokrajin vsaka od teh delegira po enega strokovnjaka in tako zagotovi nepristranost pri ocenjevanju poslanih vzorcev. Če pa ne bi mogli sestaviti komisije po gornjem predlogu, v prihodnje čebeljih izdelkov ne bodo več ocenjevali na novosadskem sejmu. Tudi iz zapisnika žirije je razvidno, da je bilo delo komisije izjemno težko in priporoča, da se za naslednji velesejem imenuje kvalitetnejšo komisijo. Seveda komisija na koncu zapisnika ni sprejela pritožb in kritike, ki so bile poslane zaradi pristranskega ocenjevanja.

Vsega skupaj je bilo v ocenitev poslano 134 vzorcev. Naša delovna organizacija je prejela veliko zlato medaljo za hojev med ter več zlatih medalj za druge izdelke, med drugim tudi za kvaliteto satnic.

Naša udeležba na sejmu, posebej pa razstavljeni pripomočki, so dobili številna priznanja obiskovalcev — čebelarjev, seveda tudi uradna priznanja. Prejete medalje potrjujejo kvaliteto naših izdelkov in potrebo, da se tudi v bodoče, ne glede na izid ocenjevanja poslanih vzorcev, udeležujemo tega svetovno priznanega sejma kmetijstva.

KO DELO VAŠE OPAZUJEM, LENOBE SVOJE SE SRAMUJEM

DIPL. OEC. ALEŠ MIŽIGOJ

Tole so napisali učenci osnovne šole v Semiču na šolski čebelnjak, ki ima 12 panjev. Prispevali so ga delavci naše delovne organizacije kot svoj delež k izobraževanju mladih čebelarjev v Semiču oziroma na širšem območju Bele Krajine. Čebelnjak smo izročili krožku mladih čebelarjev na imenovani šoli na dan krajevnega praznika Semiča 23. aprila letos.

Znano nam je, da je poprečna starost slovenskih čebelarjev nad 50 let; zato je posebej pomembno, da začnemo vzgajati mladi rod, pionirje in mladince, za če-

belarje. V zadnjih letih lahko ugotovimo, da je zanimanje za čebelarjenje precej poraslo; seveda so to šele začetni koraki obnove — renesanse v čebelarstvu na Slovenskem.

Posebej pomembno delo pri vzgoji mladih čebelarjev opravljajo mentorji, katerih delo je ponavadi prostovoljno in brezplačno. Mislim, da je prav zdaj čas, ko smo pričeli reformirati osnovno šolstvo, da vključimo čebelarjenje tudi kot poklic in predvsem prične mo izobraževati na območjih, ki so še zelo primerne za čebelarjenje, kot so: Prekmurje,

Ob izročitvi
čebelnjaka

Pohorje in Haloze, Kozjansko, Bela krajina, Kočevsko, obronki Ljubljanske kotline in seveda tudi deli Primorske vključno s Krasom.

Naša delovna organizacija pomaga vsakemu krožku mladih čebelarjev, ki se obrne na nas za pomoč. Seveda je uspeh mentorjev na posameznih šolah zelo različen, močno odvisen od aktivnosti pedagoških delavcev, predvsem biologov. Praviloma naj bi bilo pri vsaki osnovni šoli nekaj panjev, če so dani pogoji za čebele, sicer pa naj bi posamezen mentor imel nekaj panjev v te namene v neposredni bližini šole, kjer čebelarjenje zaradi onesaženega, gostega naselja itd. ni mogoče.

»Železo je treba kovati, dokler je vroče,« človeka pa vzgajati za poklic v zgodnjih letih, ker bomo le tako že v zgodnji mladosti »vcepili« posamezniku voljo in interes za čebelarjenje. To je še posebej pomembno zdaj, ko ves svet na eni strani pretresa globoka gospodarska recesija, na drugi pa bitka za večje pridelovanje hrane, kamor sodi tudi med.

Kot sem že navedel, imamo v Sloveniji še veliko območij, kjer bi lahko mlad človek, ki bi se odločil za poklicnega čebelarja, uspešno čebelaril in si tako pridobil ustrezen dohodek, ki je že po sedanjih izkušnjah boljši, kot je dohodek delavca v industriji. Danes vemo, da ne čebelarimo samo na med, ampak pridelujemo tudi propolis, matični mleček, cvetni prah in začetki pridelo-

vanja čebeljega strupa so tudi že znani.

Naša delovna organizacija vključuje na podlagi samoupravnega sporazuma v enoti DE-kooperacija že precejšnje število čebelarjev, ki jim je to edini oziroma glavni poklic in tako tudi vir za pridobivanje dohodka. Hkrati pa predstavlja socialno in ekonomsko varnost posameznega čebelarja.

Povpraševanje po čebeljih pridelkih je vsak dan večje, zato je tudi naše zanimanje za vključevanje, predvsem na osnovi dolgoročnega sodelovanja, zelo veliko. Skupni interes čebelarjev kakor tudi vse naše samoupravne družbe bi moral biti naravnani na vse večja vlaganja v to dejavnost, ki je bila dolga leta zapostavljena. Ugotavljamo, da imajo nekatere republike čebelarstvo v celoti vključeno v »zeleni plan« in tako je tudi zagotovljeno, da dobijo čebelarji zelo ugodne kredite in druge oblike pomoči, tako da so uspehi že vidni. Pri nas v Sloveniji pa zadeva žal še ni povsem urejena. Samoupravni sporazum o temeljnih srednjeročnega načrta razvoja kmetijstva, ribištva in živilske industrije za obdobje 1981–85 sicer v 28. členu uvršča čebelarstvo v primarno dejavnost, v letnem načrtu 1982 pa ga ne vključuje.

Čas bi bil, da bi odločujoči faktorji končno že dali čebelarjenju mesto, ki mu dejansko pripada, sicer bomo še dolgo odvisni od uvoza medu, če bomo hoteli imeti redno preskrbo z njim v Sloveniji oziroma v Jugoslaviji.

IZBOLJŠAVA KLASIČNEGA TANGENCIALNEGA TOČILA

Med prednostne naloge pri posodabljanju čebelarke opreme in pripomočkov smo pri točilih uvrstili klasično točilo na tri in štiri sate standardnih mer (AŽ, LR, DB). Pri uvajanju izboljšav smo želeli ustreči željam in potrebam čebelarjev, saj taka točila uporablja največ čebelarjev. Pri konstrukciji smo si prizadevali za to, da bi olajšali delo pri točenju, povečali gospodarnost in zadostili zahtevam sodobne prehranske industrije. Točilo je izdelano tako, da omogoča hitrejšo in enakomernejšo vrtenje koša pri večjih hitrostih, ki nastanejo pri električnem pogonu. Točilo ima tele izboljšave:

1. Kovinsko prečko iz ploščatega železa smo zamenjali s prečko iz profilnega železa, ki je lažja in bolj trdna. Na prečki so izvrtane luknje za pritrnitev gonila na ročni ali električni pogon (Meg-78).

2. Sod iz pocinkane pločevine je nadomeščen s sodom iz aluminija ali iz nerjaveče pločevine.

3. Nosilni obod soda je moč razpeti in odstraniti sod iz ogrodja. Tako je olajšano popravilo soda.

4. Mrežasti pocinkan koš je zamenjan s paličastim, ki olajša odvzem satov in zmanjša poškodbe na mladem satju. Posebno velja to za točenje pri večjih

hitrostih. Koš je v celoti galvansko zaščiten.

5. Koš je razstavljiv, kar zelo olajša popravilo ali zamenjavo pokvarjenih delov.

6. Izboljššan je nosilec za sate.

7. Tlačni ležaj je zamenjan s koničnim, kar izboljša točenje pri večjih hitrostih in predvsem pri neuravnoteženem obremenjenem košu.

8. Štula je opremljena z gumico za tesnjenje in gumico za pritisk pokrova štule.

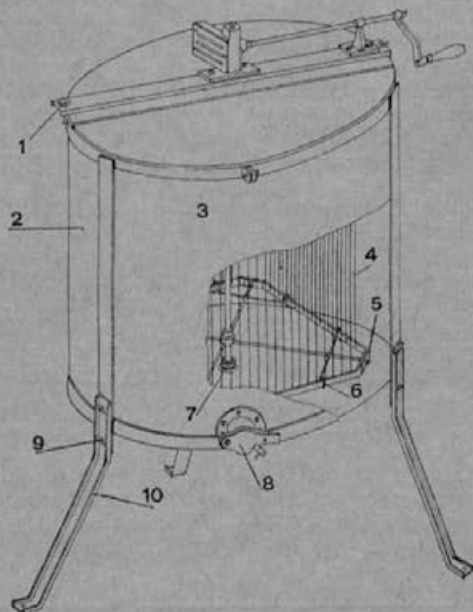
9. Noge točila je moč odstraniti. S tem je olajšan transport točila ob točenju.

10. Noge točila so izdelane iz profilnega železa in ustrezno razprte, s čimer je povečana stabilnost točila pri obratovanju.

Zavedamo se, da so mogoče še nadalnje izboljšave in izpopolnitve, ki jih bo narekovala čebelarška praksa. Zato tudi v prihodnje pričakujemo nove sugestije in sodelovanje čebelarjev, saj bomo s tem hitreje prišli do domačega standardnega točila, ki bo kar najbolj ustrezalo naši čebelarški praksi.

Želimo vam, da bi se točilo, ki ga predstavljamo, pogosto vrtelo!

HP MEDEX
Pospeševalna služba

SMO PRI AJDI ZANEMARILI PRAVOČASNOST?

LOJZE KASTELIC

Ko so se iz svoje prvotne domovine za Karpati naši predniki napotili proti Zahodu, so jim — po legendi — dali bogovi s sabo tri ajdova zrna z naročilom, naj se naselijo tam, kjer bodo zrna vzknila. Po isti legendi se je to zgodilo na ozemlju naše sedanje domovine in od tistih dob je postala ajda Slovincem najbolj cenjeno in priljubljeno žito.

Od ajde so imeli trojno korist: lahko so jo pridelovali kot drugo žetev; s kašo, žganci in kruhom jim je dajala hrano dobre kakovosti in z izdatnim medenjem je polnila panje s sladko strdjo. Zlasti slednje, to je izdatno in redno vsakoletno medenje, je omogočalo uspešno čebelarjenje, tako da so naši predniki kaj kmalu zasloveli kot odlični čebelarji.

Soves dobrih in uspešnih čebelarjev se je prepletal z usodo našega naroda dolga stoletja, vse do nekako tridesetih let tega stoletja. Iz še do danes nepojasnjenih vzrokov je pred petdesetimi leti začela ajda čedalje manj mediti, dokler ni med drugo svetovno vojno medenje povsem prenehalo. Po vojni je s prodajnih polic izginil žlahtni ajdovec in zimsko zalogo pri čebelah je moral nadomestiti sladkor.

Po pravilu, da, če ni ajdovega medu, tudi ajdovih žgancev ne bo, se je tudi pridelek ajde vsako leto manjšal in poljedelci so jo vsako leto manj sejali. Na poljih, ki so bila pred komaj pol stoletja proti jeseni vsa bela od ajdovega cvetja, najdemo danes le še tu in tam manjšo zaplato cvetoče ajde. Pridelovanje ajde se več ne spleša!

S tem, za čebelarje tako usodnim dejstvom, se nikakor ne moremo in ne smemo sprijazniti. Ajda je namreč za uspešno čebelarjenje tako pomembna, da nam ne bi smel biti noben trud odveč, da bi se spet povrnila na naša

polja, spet z medom polnila panje. Na srečo je ajda prav v zadnjem času pridobila pomembnost tudi kot izvrstno in čedalje bolj cenjeno živilo. Tako so postali tudi poljedelci močno zainteresirani za to, da bi jo spet sejali, da bi jim spet polnila kašče. Tako je, kot kaže, napočil pravi trenutek, da si čebelarji in poljedelci podajo roke in družno zavihajo rokave, da bi ajdi vrnili tisto veljavo, kakršno je ohranjala dolga stoletja med našimi ljudmi.

Ponovno uveljavljanje ajde najbrž ne bi bilo tako zapleteno in težavno, če bi spoznali pravi vzrok, zakaj je odpovedala. Strokovnjaki si namreč v tem še vedno niso edini. Eni krivijo splošno izroditev, drugi umetna gnojila, tretji spet spremembo podnebja, skratka domnev in postavk je na pretek. Namen tega prispevka pa je, da opozori na postavko, ki je še premalo upoštevana pri ugotavljanju vzrokov, to je pravočasnost.

Starejši kmečki sinovi se gotovo še spominjajo, kakšno vijačo je prinašala v naše vasi ajdova setev. Žanjice so žele od vida do vida in če je bila mesečna noč, še celo ponoči, samo da bi čimprej pripravile strn za setev ajde. Kmetje so večkrat z istim vozom vozili na njivo gnoj in z njive žitne snope. Ponavadi so ajdo vsejali še istega dne, kot so poželi pšenico, ječmen ali rž. Če se je žetev zakasnila, strn ni bila več primerna za ajdo in nanjo so vsejali repo.

Najboljša setev je bila Alešev teden — Aleš je 17. julija; končana pa je morala biti do jakobovega, 25. julija, kajti, Jakob zóri ali zgóri! Do tega dne je moralo namreč žito z njive in ajda v zemljo!

Samo tako jim je uspelo, da je ajda do velikega šmarna, tj. 15. avgusta, pokazala zrno, do malega šmarna tj.

8. septembra, pa je bilo zrno črno. Zamediti je morala tri dni pred jernejevim, to je 24. avgusta, in mediti še tri dni po Jerneju! Če v tem času ni zamedila, tisto leto ni dala strdi. In če ni bilo strdi, tudi zrn ni bilo.

Navedenih rokov, ki so jih naši predniki označevali s koledarskimi svetniki, so se pridelovalci strogo držali. S tem so dosegali, da je ajda zacvetela in zamedila takrat, ko se poletna soparica še ni podelga in so tople in vlažne noči spodbujale rožnate cvetove k izdatnemu izločanju nektarja. Vsak dan je bil pri tem dragocen, kajti konec avgusta se začne poletje naglo prevešati v jesen. Noči postajajo vedno hladnejše in mala maša — 8. septembra — že za suknjo vpraša!

Tako naši predniki! Pa danes?

Z uvajanjem debelozrnatih sort pšenice se je zorenje močno zakasnilo. Pšenico, ki so jo včasih poželi še skoraj zeleno — dozorela naj bi še v kozolcu — danes zorijo na poljih dlje, da jo lahko pozneje strojno spravijo. Poleg tega pa na kmetih danes primanjkuje delovnih moči, ki bi delo lahko opravila res pravočasno. Tako se setev ajde usodno zakasni.

Prednostim, ki jih imajo kmetovalci s sodobnim pridelovanjem pšenice, bi se na račun ajde najbrž težko odrekli. S tem pa strn po žetvi ne pride za ajdo več v poštev, kajti ajda zacveti tako prepozno. Kako pomembne pa so tople noči za medenje, so spoznali ruski strokovnjaki. Ko jih je namreč neki naš strokovnjak se-

znanil z izpadanjem ajdovega medenja pri nas, so ga najprej vprašali, kolikšne so nočne temperature ob medenju. Vemo pa tudi, da tako imenovana prašna ajda, ki jo sejejo spomladi in ki so jo včasih v večjem obsegu sejali Ižanci, ne medí nikoli tako izdatno kot ajda druge žetve.

Obstaja pa do danes povsem zanemarjena možnost za sejanje ajde po košnji rdeče detelje ali inkarnatke. Na ta način bi kmetijci še vedno lahko pospravili dve letini z enega zemljišča, in sicer inkarnatko kot krmni pridelek, ajdo pa kot cenjeno žito. Oba pridelka sta pri sodobnem kmetijstvu izredno cenjena in iskana! Kot vemo, sejemo inkarnatko po ajdišču nekaj dni po setvi ajde. Raste skupaj z ajdo in se po žetvi ajde do zime razbohoti po njivi, tako da dá konec maja naslednjega leta izdatno košnjo. Po majhnem premoru bi se na istem zemljišču kolobar setve in žetve inkarnatke in ajde ponovil, kar bi dosegli s sodobnim dognojevanjem.

Če bi čebelarjem in kmetijcem uspelo dogovoriti se o košnji inkarnatke proti koncu cvetenja, kar bi sicer prikrajšalo to kulturo za nekaj hranljivosti, bi pri takem kolobarjenju lahko dobili dve izredno bogati paši za čebele: najprej na inkarnatki in pozneje na ajdi, ki zaradi pravočasnega cvetenja zanesljivo ne bi več odpovedala. Kar pa je najpomembnejše, je to, da bi bilo tako njivsko kolobarjenje v obojestransko korist. Če drugega ne, bi bilo nujno to možnost čimprej temeljito preučiti in preizkusiti.

OBVESTILO DOPISNIKOM

Dopisnike Slovenskega čebelarja prosimo, da na koncu vsakega prispevka za objavo v našem glasilu napišejo svoj točen naslov in številko žiro računa. Omejenjene podatke potrebujemo zaradi plačila avtorskih honorarjev.

Uredništvo Slovenskega čebelarja

NAŠI ZNANI ČEBELARJI

SLAVKA RACIC — KRSKO

1. *Kakšen je bil začetek vašega čebelarjenja?*

Med vojno leta 1942 je oče kupil tri družine v AŽ panjih in nekaj kranjičev. Vendar je čebelaril le kratek čas, saj je leta 1944 postal žrtev »Črne roke«. Tako so čebele ostale v moji oskrbi. Po vojni sem spoznala svojega bodočega moža Antona Račiča, ki je bil tudi že znan in napreden čebelar. O čebelah in njihovem življenju sem se največ naučila od nje, prav tako pa tudi, kako se lahko uspešno čebelari. In tudi to najino skupno čebelarjenje je trajalo samo do leta 1953, ko mi je kruta bolezen povzročila, da sem ostala brez družine. V tej hudi bolečini sem se z vso vnemo in ljubeznijo posvetila čebelim, pri njih sem vedno našla uteho.

2. *Kako ste se učili čebelariti in kakšne težave ste imeli kot začetnik?*

Samostojno sem začela čebelariti s 16 AŽ panji, vsako leto pa se je število družin večalo, zato je delo z njimi zahtevalo vedno več znanja. Prav zaradi tega sem se udeležila štirih čebelarskih tečajev v Ljubljani in enega v Celju in se tako usposobila tudi za čebelarskega preglednika. Obiskovala sem čebelarska predavanja, veliko sem pridobila iz čebelarske literature in našega Slovenskega čebelarja. Tudi izkušenim čebelarjem sem rada prisluhnila in bila sem hvaležna za vsak dober nasvet. Kot začetnica pa sem imela največje težave s preprečevanjem rojenja.

3. *Kaj priporočate mladim čebelarjem začetnikom?*

Mladim čebelarjem priporočam, da se seznanijo s čebelarskimi opravili in osnovami življenja čebel, še preden pričnejo čebelariti. To znanje pa si bodo lahko pridobili iz literature, na predavanjih v čebelarskih krožkih in

tudi pri izkušenih čebelarjih. Vsak naj začne s toliko panji, kolikor jih je sposoben opravljati.

4. *S kakšnimi panjskimi sistemi ste čebelarili in kakšne izkušnje imate z njimi?*

Čebelariti sem začela z AŽ panji na 9 satov. Ko sem čebelarstvo obnovila, sem nabavila AŽ panje na 10 satov, za rezervne družine pa imam štiri- in petsatarje.

5. *Kakšno čebelarsko opremo imate in kje ste jo nabavili?*

Čebelarsko orodje in opremo kupujem v trgovini Medex v Ljubljani, AŽ panje pa mi je izdelal tov. Krže na Vrhniki.

6. *Katere čebelarske pridelke pridelujete in kakšen je vaš poprečni pridelek?*

Pridelujem med, nekaj voska in propolis. Poprečni pridelek medu je odvisen od vremena, vendar znaša od 15 do 20 kg na panj. Če je letina dobra, je pridelek tudi nekaj večji.

7. *Kako preprečujete rojenje?*

Predvsem pravočasno širim gnezdo. V sezoni pregledujem vsakih osem dni vse čebelje družine. Pri teh pregledih postopoma prestavljam zalego in dodajam satnice. Vsaka družina ima tudi gradilni satnik, iz katerega izrezujem trotovino. S tem ukrepi družino močno zaposlim. Če pa se katera le pripravlja na rojenje, naredim iz nje umeten roj.

8. *Kako spomladi pospešujete razvoj družin?*

Spomladi družine dražilno krmim. Vsak tretji večer dodam družinam pol litra sladkorne raztopine (1:1) ki ji dodam tudi malo kostanjevega medu.

9. *Ali sami kuhate voščine in izdelujete satnice?*

Voščine kuham sama, satnice pa nabavljam že vsa leta v trgovini Medex.

Moj čebelnjak ...

10. Ali sami vzrejate matice in kako?

Matice, kolikor jih potrebujem, vzredim sama v štiri- in petsatarjih. Narejence delam iz dobrih družin, predvsem nerojivih in dobrih medarjev.

11. Na kakšen način zamenjate matico in kako pogosto?

Na vsakem panju imam pritrjen kartonček, na katerega popisujem starost matic in druge važne podatke o družini. Zamenjam vedno vse matice, ki so starejše od dveh let. Če se družina pripravlja na roj, dovcamem matico in ji pustim samo en najlepši matičnik. Če imam rezervno družinico, pa jo dodam družini, še posebno, če ni preveč močna.

Rezervno družinico dodajam tako, da odstranim staro matico iz gospodarskega panja. Čez nekaj dni podedem vse matičnike in izpraznim medišče. Nato matične rešetke prekrijem z dvema polama časopisnega papirja in vsadim v medišče rezervno družinico. Pri naslednjem pregledu čez nekaj dni prestavim matice iz medišča v plodišče.

12. Ali vozite čebele na paše in katere?

Čebele prevažam samo še na kostanjevo pašo. Nekoč smo imeli lepa aj-

dova pasišča na Krškem polju, ki ga pa danes krasijo le gramozne jame. V Liko pa sem peljala le enkrat na žepkovo pašo.

13. Kako točite med in kako preprečujete rop?

Med točim vedno v zaprtem prostoru. Satje jemljam iz panjev in ga takoj ometem čebel, da ne stikajo po medenem satju. Tako so mirne in nimam ropanja. Točilo imam na šest satov.

14. Kateri je največji problem, ki ga imate pri čebelarjenju?

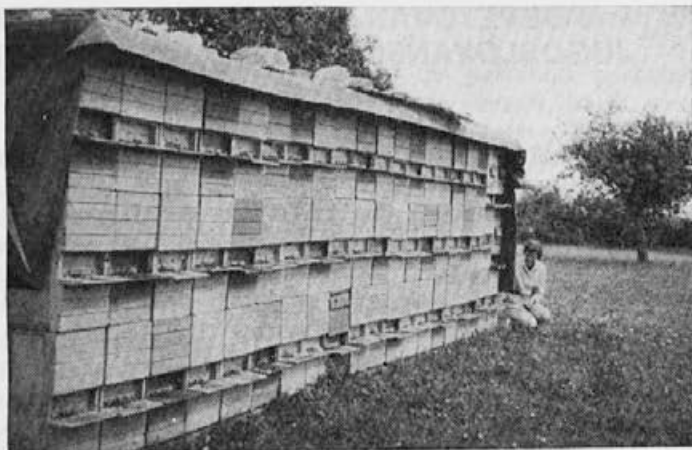
Največji problem je dobiti primerne pomoči za težja opravila, to je pri točenju in pri prevozu čebel.

15. Kako zazimate čebele?

Ko iztočim jesenski med, pregledam vse družine in ugotovim njihovo stanje. Slabiče združim ali pridružim drugim družinam, tako da pripravim za prezimovanje močne družine na lepem mladem satju. Krmiti začnem v sredini septembra s sladkorno raztopino v razmerju 1 kg sladkorja na 0,7 litra vode. Vsaki družini dodam 12 kg zimske zaloge.

Ko nastopi mraz, pokrijem plodišča z lesonitom in zapažim z valovito lepenko ali časopisnim papirjem.

V pričakovanju
polnih medišč

16. Ali je po vašem mnenju pri nas dobro organizirano preprečevanje in zdravljenje čebeljih nalezljivih bolezni?

Veterinarska postaja Posavje nam je vedno pripravljena pomagati pri preprečevanju in zdravljenju čebeljih kužnih bolezni. Zadnja leta skupno budno spremljamo širjenje varrooze, vendar na srečo do sedaj še nismo imeli veliko dela, ker se pri nas še ni pojavila. Pomagali pa so nam pri nabavi tablet varitana za diagnostično plinjenje.

17. Kako naj bi bilo po vašem mnenju organizirano pospeševanje čebelarstva?

Če hočemo, da se bo čebelarstvo razvijalo, moramo začeti pri človeku. Že v šoli moramo vzgajati otroke v tej smeri s čebelarskimi krožki, ki jim moramo dajati vso strokovno in finančno pomoč. Pospoševati moramo predvsem organizirano čebelarstvo.

18. Kakšne naloge naj bi predvsem pri pospeševanju opravljala čebelarska organizacija?

Najvažnejša naloga je predvsem izobraževanje članstva, izdelala naj bi pašni kataster in usmerjala prevaževalce, poskrbeti bi morala za širjenje medovitih rastlin, zlasti akacije na Krškem polju ob gramoznicah. Prav tako bi bilo potrebno organizirati kolektivno zavarovanje za čebele pri ZS Triglav, kakor je to organizirano za zavarovanje živine.

19. Kakšne članke in informacije si želite v Slovenskem čebelarju?

S Slovenskim čebelarjem sem zadovoljna, želim pa si še več strokovnih navodil in sestavkov o novih dosežkih v čebelarstvu pri nas in v tujini.

20. Ali ste za svoje delo na področju čebelarstva prejeli kakšno priznanje?

Dne 22. januarja 1978 sem prejela odlikovanje Antona Janše III. stopnje.

NA ZALOGI IMAMO ČEBELARSKO POTREBŠČINE

Slovenska kmečka zadruga v PLIBERKU vam nudi v svoji prodajalni v Pliberku vse čebelarske potrebščine in čebelarski pribor.

Se priporočamo za obisk

SLOVENSKA KMEČKA ZADRUGA PLIBERK

POSVETOVANJE O ORGANIZIRANJU SPLOŠNE JUGOSLOVANSKE AKCIJE ZA BOJ PROTI VARROOZI

Dr. A. DRAGINCIC

Zveza čebelarских organizacij Jugoslavije in Poslovna skupnost za čebelarstvo sta organizirala dne 18. maja 1982 v Novem Sadu jugoslovansko posvetovanje o borbi proti varroozi. Posvetovanje v takem obsegu in s takim dnevnim redom bi moralo biti verjetno že pred dvema letoma ali tremi leti, vendar ni bilo za to potrebne organizirane spodbude. Skupna akcija SPOJ in Poslovne skupnosti za čebelarstvo zaslužita v tem pogledu vso podporo in vzbujajo upanje, da bo vsak naslednji skupni nastop kakršnekoli vrste koristil napredku v čebelarstvu. Brez dvoma bosta moč in vpliv takih skupnih akcij v družbenem pogledu mnogo močnejši in bo možnost za izvedbo akcij dosti večja.

Na posvetu so bili navzoči zastopniki zveznih, republiških in pokrajinskih inšpekcij, zdravstveni delavci s fakultet in institutov, ki se ukvarjajo s problemi nalezljivih in parazitarnih obolenj čebel, zvezni, republiški in pokrajinski predstavniki družbenih čebelarских organizacij, predstavniki gospodarstva in izdelovalci zdravil — vsega približno štirideset visoko kvalificiranih strokovnjakov, ki delajo na tem področju.

Čas posvetovanja je bil primeren in je dajal možnost, da se rešijo nakopičeni problemi v zdravstvenem varstvu čebel, posebno še, ker so že znani najvažnejši zakonski predpisi o zdravstvenem varstvu čebel; sprejeli jih bodo v kratkem. Ugotovljeno je, da varrooza ogroža čebelarstvo v taki meri, da je bilo nujno začeti skupno akcijo na celotnem ozemlju FLRJ. Ob tem je potrebno razmišljati o možnosti odpravljanja verjetne imunosti varrooze ob izmenični uporabi novih zdravil.

Dnevni red je bil:

1. Razširjenost nalezljivih bolezni čebeljih družin na ozemlju Jugoslavije in komentar o pravilniku in ukrepih za preprečevanje nalezljivih bolezni čebeljih družin (Mr. M. Radovanović, zvezni veterinarski inšpektor).

2. Praktično izvajanje ukrepov proti varroozi in kugi čebelje zalege na ozemlju Jugoslavije (dr. A. Dragincić, republiški veterinarski inšpektor).

V prvem predavanju so razpravljali o organizaciji skupne akcije na vsem jugoslovanskem prostoru, v nadaljevanju pa o problemu rezistence parazita, možnosti izbire določenih zdravil za izmenično uporabo in sprejem ukrepov proti ilegalni trgovini s preparati za uničevanje varrooze.

V zelo konkretni razpravi so govorili o tem, kako zvajati ukrepe, upoštevaje pri tem specifičnost republik in pokrajin. Da bi onemogočili špekulacije na tržišču zdravil in drugih sredstev proti varroozi, so predlagali skupino zdravil, ki bi jih izmenično uporabljali. Razen teh zdravil so omenili tudi spremenjeno zdravilo iz tovarne zdravil KRKA in zdravilo čebelarске zadruge iz Splita, ki je v pripravi. Po analizi zdravil, ki bodo v skupini za zdravljenje varrooze, bodo ugotovili, ali pride v poštev kot eno od zdravil, ki jih bodo izmenično uporabljali, tudi mravljična kislina. Te je na domačem tržišču dovolj in je pri dosedanjih preizkusih pokazala dobre rezultate ter možnost uporabe timola in zdravila tovarne »CIBA« »folbeks VA«.

Pri oceni uspešnosti teh zdravil bi morale odgovorne ekipe upoštevati tudi ceno, način uporabe, spremljajoče učinke itd. V razmeroma kratkem času bi morali omogočiti zdravljenje z občasnim menjavanjem zdravil na os-

novi vnaprej načrtanega programa, kakor tudi tržišče, ki bi moralo preskrbeti potrebno količino zdravil v te namene.

Opozorili so, da bi bila velika napaka, če bi ob mobilizaciji tako velikega števila strokovnjakov in vloženih finančnih sredstev za borbo proti varroozi ne izkoristili priložnosti hkrati tudi za zatiranje in zdravljenje ameriške kuge čebelje zalege.

Sklepi so konkretni in praktično izvedljivi. S predvidenimi časovnimi roki za izvedbo in določenimi izvrševalci lahko pričakujemo, da bodo uresničeni. Tako bo dobil krog organiziranja in uresničevanja ukrepov zdravstvenega varstva čebeljih družin za daljši čas že zadnji člen. Ostaja samo še vprašanje obnašanja čebelarjev pri izpolnjevanju dogovorjenega.

Da bi se bolj organizirano in uspešno borili proti varroozi na ozemlju SFRJ, so udeleženci jugoslovanskega posvetovanja za zatiranje varrooze sprejeli dne 18. maja 1982. v Novem Sadu tele sklepe:

1. V skladu z obstoječimi predpisi je neogibno potrebno vsako leto v marcu, aprilu, septembru in oktobru zdraviti vse čebelje družine na ozemlju SFRJ proti varroozi. Poprej mora biti opravljen številčni popis panjev s čebelami. Da bi se ognili imunosti čebel proti določenemu zdravilu, bi morali pristojni organi uprave v republikah in pokrajinah določiti predvidene akcije v letu 1982 in 1983 z uporabo spremenjenega zdravila tovarne zdravil KRKA iz Novega mesta ali zdravila, ki je v pripravi v čebelarstvu Split, če ga lahko pravočasno preskrbijo za celotno jugoslovansko območje.

Zaradi močne ogroženosti čebeljih družin bo potrebno pri zveznih, republiških in pokrajinskih komitetih za kmetijstvo ustanoviti skupine za zatiranje nalezljivih bolezni čebel z namenom, da sprotno rešujejo nastale

probleme z izvajanjem določenih ukrepov.

2. Čimprej je potrebno poskrbeti za dodatne vrste zdravil, ki bi omogočale načrtno izmenjavo le-teh. Tako bi omogočili čebelarjem, da bodo ukrepali ob močnejših napadih bolezni, ki bi se pojavile v vmesnem času.

Organizacijo zaščite bosta izvedla SPOJ in Poslovna skupnost za čebelarstvo Jugoslavije s pomočjo delovnih skupin za vsako zdravilo posebej.

3. Vzporedno z zdravljenjem z medikamenti je potrebno izvajati tudi biološke metode, posebno izrezovanje trotovske zalege. Pristojne zdravstvene institucije bodo spremljale dosežke na tem področju v svetu in prek SPOJ in Poslovne skupnosti seznanjali s tem čebelarje.

4. SPOJ in Poslovna skupnost za čebelarstvo bi morali sprožiti iniciativo pri Apimondi za sodelovanje pri zatiranju varrooze na mednarodni ravni s pomočjo nadaljnjih skupnih raziskav in z združevanjem sredstev za izdelavo zdravil.

5. Predlagati je, da pristojni organi za preparate, ki se uporabljajo za zdravljenje varrooze, pa nimajo potrebnega dovoljenja, uvedejo zakonske predpise.

6. Udeležbo velikega števila strokovnjakov in materialnih potencialov je treba izkoristiti. Pritegniti je treba tudi druge strokovnjake v borbo proti varroozi, da bodo sodelovali s pristojnimi zveznimi, republiški in pokrajinskimi organi uprave v skladu z veljavnimi predpisi pri zatiranju tega zajedalca.

7. Sklepi bodo objavljeni v čebelarjskih glasilih, pristojne upravne organe in druge zainteresirane pa bodo obvestili o vsebini le-teh.

Da se omogoči organizirano zdravljenje v jeseni leta 1982. in izvedejo ukrepi za zatiranje ameriške kuge čebelje zalege, bo sklepe izvršil SPOJ in Poslovna skupnost za čebelarstvo.

ALI NAM BO USPELO ZATIRATI VARROOZO BREZ MEDIKAMENTOV?

ALOJZ BUKOVSEK ml.

V našem čebelnjaku smo ugotovili varroozo spomladi leta 1980 in to samo eno pršico med zimskim drobirjem. Toda varrooza je prišla. Sledili so ukrepi: zapora in zdravljenje čebel. Spomladi in jeseni smo čebele dimili. Tako smo dočakali leto 1981 v pričakovanju, kakšna bo okužba. Stanje je bilo zadovoljivo, saj smo našli varroo poprečno samo v eni celici na petsto pregledanih, seveda trotovskih celic, in to konec maja. Prav zaradi tega preteklo pomlad nismo dimili čebel, intenzivno pa smo se lotili izrezovanja trotovine. Po podatkih zalegajo samičke varroe desetkrat močnejše v trotovsko zalego kot pa v čebeljo. Ta odstotek bi se dalo hitro ugotoviti tam, kjer je varroa močnejše razmnožena, pri slabi okužbi pa je to zelo težko ugotoviti.

Prav zaradi tega smo lansko pomlad vsem družinam, ko so se toliko razvile, da se je pojavil gradilni nagon, dodali po en gradilni sat. Ta gradilni sat smo položili na drugo mesto, ker ga pri steni čebele kasneje zgradijo, pa tudi matica ga raje zaleže kakor pa pri steni. Gradilni sati so predeljeni na polovico z leseno letvico. Torej je polovica AŽ sata namenjena za gradnjo trotovine in s tem za »lov« na varroo.

TROTOVINA

Ob šibkih pašah gradijo čebele trotovino počasi. Najprej napravijo tako imenovane srčke. Nato jih povečujejo in združujejo ter gradijo sat vedno bolj proti dnu panja. V istem ritmu tudi matica zalega trotovino, kar pa je odvisno tudi od pogojev za razvoj

družine v prihodnosti. Če dotok hrane preneha, čebele največkrat odstranijo jajčeca iz trotovskih celic. Če se razmere še poslabšajo, začnejo čebele odstranjevati trotovske ličinke. Prav zaradi tega se nam večkrat zgodi, da smo že videli lepo zaleženo trotovino, pri poznejšem pregledu pa najdemo na naše začudenje samo nekaj pokritih trotovskih celic. Lahko so v drugih celicah nanovo zaležena trotovska jajčeca, stare pa so čebele odstranile zaradi slabih razmer, ki nastopijo s poslabšanjem paše in vremena. Če se nato paša prične, pa je ob naslednjem pregledu zalega pokrita in sat je na pogled kot deska.

Ob dobri paši močna čebelja družina z lahkoto v nekaj dneh zgradi polovico AŽ satnika trotovine, seveda ob gradilnem nagonu. Matica pa celice sproti zaleže. Ko je trotovina pokrita, jo izrežemo. To ponavljamo, dokler čebele gradijo trotovino in jo matica zalega. Kam pa s pokrito trotovino? Takoj, še svežo, jo je treba pretopiti! Za nekaj panjev zadostuje sončni topilnik, za večjo količino pa je zelo dober sokovnik za sadje. Vosek odteče, troti pa ostanejo. Trote pa lahko pokrmimo mesojedim domačim živalim in so odlična hrana, dokler so še beli.

UGOTAVLJANJE OKUŽENOSTI JESENI

Avgust je pri nas za čebele že pravi jesenski mesec, saj se že prično pripravljati na bližajočo se zimo. Okoli 10. avgusta l. 1981 smo v večjem številu panjev našli skupno le nekaj sto pokritih trotovskih celic. Kljub vest-

nemu iskanju nismo našli niti ene same varroe.

KAKŠNA SO NAŠA PREDVIDEVANJA?

V vsakem čebelnjaku so družine, ki imajo več let stare matice. Te matice ob ugodnih razmerah zaležejo trotovske celice, družine pa gradijo nove trotovske celice in negujejo trote. V vsakem čebelnjaku pa imamo tudi mlade matice, ki smo jih dodali družinam in z njimi zamenjali stare. Te družine nimajo nagona po rojenju in ne »mislijo« na novo matico, zato ne gradijo trotovine in ne gojijo trotov. Tako iz takšnih družin ne moremo izrezovati trotovine. Iz tega sledi, da

se bodo v družinah z mladimi maticami prvo leto varroe namnožile. Naslednje leto pa bomo z izrezovanjem trotovine odstotek okužbe znatno zmanjšali. Ker pa se varroa pri nizki stopnji okužbe sorazmerno počasi množi in je čez poletje večinoma v trotovini, nam bo z rednim izrezovanjem trotovine verjetno uspelo, da bo okužba z varroo manjša. Prav gotovo se bo v nekaj letih pokazalo, ali so ta predvidevanja pravilna, pridobili pa si bomo tudi nove izkušnje.

Stopnja okuženosti posamezne družine z varroo in vpliv posameznih ukrepov pri oskrbi čebeljih družin v daljšem časovnem obdobju lahko prikažemo tudi grafično, kakor je razvidno iz spodnjega diagrama.

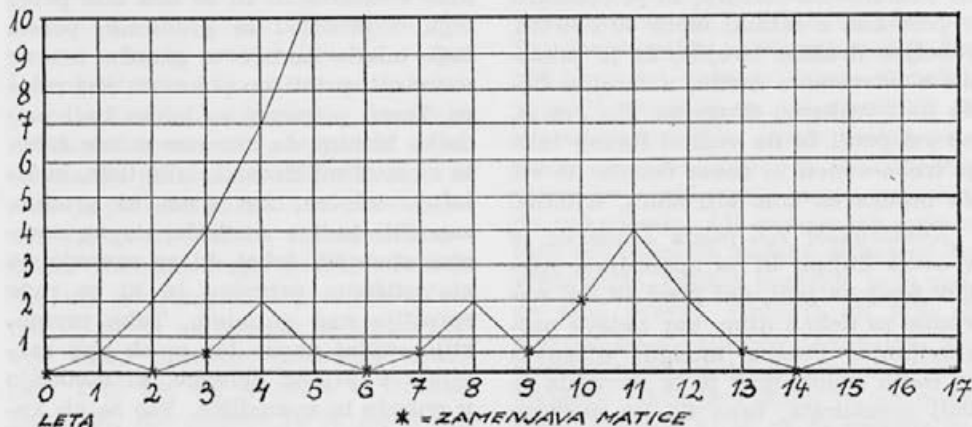

Diagram prikazuje teoretično, kako raste in pada stopnja okužbe z varroo po predvidevanjih iz dosedanjih izkušenj. Križci v diagramu pomenijo da matico zamenjamo na koncu čebelarške sezone. V tem primeru poteka zatiranje varroe z izrezovanjem trotovine nemoteno naprej. Na diagramu je označen tudi porast okužbe z varroo brez kakršnih koli ukrepov.

Kakšne koristi imamo od izrezovanja trotovine?

1. V panju imamo gradilnik, ki je »barometer« o dogajanju v družini in o paši.

2. Unčujemo varroo.

3. Porabnik bo dobil čebelje pridelke brez primesi kemičnih sredstev.

4. Čebelarjem ne bo potrebno vdihavati strupenih plinov.

5. Pridelali bomo več voska, ki ga zelo primanjkuje.

6. Prihranili bomo sredstva za preparate.

7. Čebele bodo gradile satje brez trotovskih celic, ker si potešijo svoj nagon z gradnjo trotovine v gradilniku.

Slabe strani pa so:

1. Na enoto pridelka porabimo nekoliko več časa.

2. Precej čebel je zaposlenih z nego trotovskih ličink in tako ne morejo opravljati drugih opravil; poveča pa se tudi poraba hrane.

O PRESTAVLJANJU, PANJIH IN PAŠAH

JOZE ROTAR

Upal bi si trditi, a to vedno omejnjam, da je jalovo delo, če čebelar izrezuje in razdira matičnike ne glede na to, s kakšnim panjem dela; isto seveda velja tudi za čebelarja, ki čebelarji z AŽ panjem, navadnim, povečanim Gromovim ali pa tudi Belčičevim. Na srečo tega večji del nas tudi ne počne, saj je znano, da so celo Krsti Pčelareviću-Mršulji, ki je čebelaril v položkah s satniki mere 40 x 40 cm, čebeljne družine izrojile, če je zakasnil z odvzemom medu, a izrojile bodo tudi vsakemu drugemu. No, res je, ne vsi panji in ne vedno! Ravno tako je treba vedeti in dober čebelar to ve, da matica ne sme biti stara, triletna.

Konstruktor AŽ panja Žnideršič je v svoji knjigi, ki je spremljala njegov panj na poti, dal pred 70 leti navodilo za delo z njim, kar zadeva prestavljanje. Praksa mnogih njegovih in naših sodobnikov je ta navodila še bolj precizirala, tako da ne moremo reči, da nimamo ustreznih navodil, da bi z njimi uspešno čebelarili, čeprav je žal tudi res, da so postopki različnih čebelarjev na različnih pašah in v različnih letih različni. Vendar ne moremo dovolj poudariti dejstva, da je v našem delu za odpravljanje rojilnega razpoloženja in za čimvečjo bero neogibno potrebno ravno prestavljanje satov z zalego in čebelami v medišče, v zameno za lépe izdelane sate, ki jih dajemo matici na razpolaganje za zaleganje. O tem je v lanski številki Pčelarja št. 9 pisal Jov. P. Jovanović pod naslovom: »En korak bližje k resnici v čebelarstvu«.

In res, koliko različnih postopkov pri različnih čebelarjih samo kolikovo zadeva prestavljanje. Eni so še vedno za radikalno, drugi za manj radikalno prestavljanje, spet drugi le za nastavljanje praznih satov v medišče; nekateri prestavljajo v medišče tudi odkrito zalego. Koliko je šele razlik v tem, kam kdo daje čebelam v izdelavo satnike s satnicami! In če ima kdo poleg tega v plodišču še gradilnik, potem tudi mlada matica v gnezdu res ne more niti približno pokazati, kaj zmore. Temu primerni so lahko tudi pridelki. Menim, da moramo mlade čebele z razvitimi žlezami, tako tiste, ki izločajo mleček, kot tiste, ki gradijo, zaposliti tudi v medišču, da ne omenim starejših čebel, ki se ravnajo po atavističnem principu in ki se rade sprostijo nad gnezdom. Tako premostijo rojilni nagon ter se ob paši razvijejo v pridne delavke, ki donajajo v gnezdo in v medišče. Vse se ob kolikaj dobri paši rade sprostijo v medišče, tam pa je več prostora in toplije. Medtem ko nekateri čebelarji vstavljajo satnice v izdelavo v gnezdo, drugi pa v medišče, se razlikujejo tudi po tem, na katero mesto sata, plodišča ali medišča jih dajejo. Vsakdo hvali svoj način. Če smo prišli do spoznaja, da je tudi v AŽ panju potrebno razvijati čim močnejše družine, odvisno tudi od prostornine panja, potem bomo pomagali, da se ob nabitem plodišču ne samo čebele delavke, temveč tudi voskarnice, tj. graditeljice in celo hranilke, oziroma vsaj del njih, sprostijo naravno navzgor, v medišče.

Tu nam bodo uspešno izdelovale satnice. Druga stvar je z gradilnim satom, ki ostane v plodišču, da bi ga matica zaleгла. Zalego pa bomo izrezali v borbi z varroozo. Edino na ta način bomo mogli zagotoviti matici dovolj satja za razvoj zalege na skoraž vseh satih v plodišču. Potem pa jih hkrati po dva, tri komade z zalego in čebelami prenašamo v medišče.

Pisec knjige »Čebelarjenje danes« Josip Belčič na različnih mestih poudarja važnost super družin, pridobljenih z združevanjem, ob omejevanju matice, naravnano za izkoriščanje kratkotrajne močne paše na akaciji.

V knjigi Čebelarjenje danes pisec torej omenja neogibnost, da čebelje družine v AŽ panjih vedno izrojijo. Zato tudi ne navaja bistvenega elementa v borbi proti rojilnemu razpoloženju družin. Pravi, da se čebelarjenje v listovnih panjih do današnjih dni ni nič spremenilo, da pač še vedno čebelarijo po starem. Niti z besedo ne omenja potrebe po stalnem prestavljanju zalege in medu s čebelami v medišče. Namesto tega pravi: »Čebelja družina je utesnjena v plodišču na samo 10 satov, na katerih se lahko razvije samo slabotna, polovična družina«. Trdi pa, da je samo v Hrvaški listovnih, AŽ panjev 70 %. Razmišlja in išče načine, kako bi z njim dosegli od čebel več koristi. Namesto delnega stalnega prestavljanja v AŽ panju omenja »razbijanje gnezda« na radikalni način, naravnano na akcijo in druge močnejše nektarne paše, za vsako pašo posebej.

Dejansko je res, da ima 9-satni AŽ panj s standardnim satnikom 26 x 41 premajhno prostornino. Bolj primeren je 10-satni. Za močne manine paše, a te so pri nas dokaj redke, je tudi 10-satni panj še vedno premajhen.

Vendar pa v naših krajih, razen v nekaterih krajih, ki imajo negotovo, kratkotrajno pašo, ki je tudi močna po beri, (nektarna, akacija), prevladujejo slabe, skromne, tihe nektarne paše. Te redko dajo eno točenje medu. Imamo tudi paše na mani, kjer je bera lahko izdatna. Zato moramo imeti pred očmi karakter teh paš v odnosu do močnih nektarnih paš! Dejstvo je, a to se vidi v navedbah dr. Riharja Čebelarjenje iz nakladalnimi panji, da je na akacijevi paši, npr. ob pridelku 4 kg nektarja dnevno na panj potrebno že šestega dne celih 11 satov AŽ mere, a da so sati le oroseni z nektarjem. Koliko je šele potrebno satja (celic) za dozorevanje medu, tj. do točenja? Res pa je tudi, da pri vseh drugih pašah, razen obilnih paš na jelki (mana), takih primerov nimamo. Pri skromnejših nektarnih pašah 50 : 50 % vode) začnejo čebele donašati v panje navadno na eni strani ali pa v sredino medišča; imajo dovolj prostora za prenašanje in ventiliranje vlage za zgoščevanje medu-nektarja, do pokrivanja. Ali imamo tak primer tudi pri maninih pašah? Nikakor! Ne glede na to, kakšna je mana, je ta vedno plod drevja, grmovja ali bilk ob posredniku živalskega izvora (uš, kapar), odvisno od drugih metereoloških lokalnih faktorjev. Mana je, ne pozabimo, produkt ki so ga že zgostile čebele in paraziti, predelan sok drevja, grmovnic in zelišč, ne pa, kot je pri nektarju, zasajena voda! Tega medu čebele več ne prenašajo iz celice v celico, z bero je že zgoščen, dozorel in ga je potrebno na vsakih nekaj časovnih presledkov iztočiti, sicer, včasih bolj, drugič manj, rad kristalizira! Iz svoje prakse vem, da takega medu čebele tudi ne pokrivajo, vsaj ne pri prvih točenjih, če je medenje izdatno.

(nadaljevanje prihodnjič)

PRAVILNIK O IZKORIŠČANJU ČEBELJE PAŠE

V letu 1981 sta v Uradnem listu SR Slovenije, št. 21/81, izšla pravilnika o načinu in pogojih izkoriščanja čebelje paše in o pogojih za vzrejo in promet s čebeljimi maticami. Določila obeh pravilnikov bo potrebno pričeti izvajati najkasneje v treh letih po objavi. V tej številki objavljamo prvi pravilnik.

Na podlagi drugega odstavka 27. člena zakona o ukrepih v živinoreji (Uradni list SRS, št. 17-1193/78) in drugega odstavka 272. člena zakona o sistemu državne uprave in o izvršnem svetu skupščine SR Slovenije ter o republiških upravnih organih (Uradni list SRS, št. 24-1149/79) izdaja republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

PRAVILNIK

o načinu in pogojih izkoriščanja čebelje paše

1. člen

Čebelja paša se izkorišča na podlagi pašnega katastra, ki določa zmogljivost in lokacijo pasišč in upravljalca posameznega pasišča.

Zmogljivost pasišča se določa glede na število čebeljih družin, ki se ob izdatnem medenju lahko pasejo na njem.

Organizacije združenega dela, društva, njihovi člani in njihova združenja iz 24. člena zakona o ukrepih v živinoreji določijo pašni kataster s samoupravnim sporazumom.

2. člen

Pasišče je območje, na katerem je izkoriščanje čebelje paše urejeno s pašnim redom.

V pasiščih so določene in označene lokacije stojišč, ki morajo biti med seboj oddaljena najmanj 100 metrov.

3. člen

S pašnim redom iz prvega odstavka prejšnjega člena se določa zlasti način prijavljanja čebelarjev za pašo, način dodeljevanja stojišč, čas dovoza čebel, postopek čebelarjev ob dovozu in odvozu čebel in morebitne finančne obveznosti za organiziranje prognostične službe.

Pašni red za posamezno pasišče sprejme čebelarско društvo, ki upravlja s tem pasiščem.

Čebelarско društvo vodi podatke o pasiščih in njihovi izkoriščenosti (število družin na določeni lokaciji).

4. člen

Čebelarji se za pristop na pasišče prijavljajo v skladu s pašnim redom čebelarским društvom. Čebelarji se vnaprej dogovarjajo z lastniki oziroma uporabniki zemljišč, na katerih so stojišča, o pogojih koriščenja teh zemljišč.

5. člen

Za območja pasišč se organizira opazovalna in prognostična služba o medenju v skladu s 24. členom zakona o ukrepih v živinoreji.

Opazovalna služba o medenju objavlja podatke o medenju preko sredstev javnega obveščanja.

6. člen

Čebelje družine morajo biti na stojiščih vidno označene z polnim naslo-

vom lastnika in skupnim številom čebeljih družin.

Prevoz čebeljih družin spremlja čebelar.

7. člen

Organizacija združenega dela, društva, njihovi člani in njihova združenja iz 24. člena zakona o ukrepih v živinoreji organizirajo pasišča v skladu s tem pravilnikom, najkasneje v treh letih po njihovi objavi.

8. člen

Ta pravilnik začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

Št. 320/Č-022/80

Ljubljana, dne 12. maja 1981.

Predsednik
republiškega komiteja za
kmetijstvo, gozdarstvo
in prehrano

Ivo Marenk, dipl. inž. l. r.

Republiška veterinarska uprava sporoča o stanju čebeljih kužnih boleznih za čas od 1. 6. do 15. 6. 1982

VARROOZA

V občini Ajdovščina v 9 čebelnjakih, Brežice v 1, Celje v 8, Cerknica v 1, Črnomelj v 5, Domžale v 16, G. Radgona v 6, Grosuplje v 8, Jesenice v 1, Kočevje v 7, Koper v 3, Kranj v 16, Lj. Bežigrad v 2, Lj. Moste v 4, Lj. Šiška v 12, Lj. Vič v 32, Logatec v 1, Maribor v 39, Metlika v 2, M. Sobota v 31, N. Gorica v 33, N. mesto v 4, Ptuj v 5, Radovljica v 9, Ravne v 3, Sevnica v 2, Sežana v 5, Škofja Loka v 5, Šentjur v 1, Tolmin v 14, Trebnje v 4, Titovo Velenje v 3, Žalec v 4, Ljutomer v 2, Ormož v 3, Piran v 1, Radlje v 1, Vrhnika v 5 čebelnjakih.

Skupaj v 310 čebelnjakih

PRŠIČAVOST

V občini Celje v 1 čebelnjaku, Cerknica v 1, Domžale v 1, Il. Bistrica v 1, Lj. Moste v 2, Lj. Šiška v 1, Lj. Vič v 1, N. Gorica v 2, Postojna v 1, Sežana v 6, Sl. Gradec v 1, Šk. Loka v 1 čebelnjaku.

Skupaj v 28 čebelnjakih

HUDA GNILOBA ČEBELJE ZALEGE

V občini Brežice v 1 čebelnjaku, Celje v 1, Domžale v 1, Idrija v 3, Maribor v 6, Postojna v 5, Ptuj v 3, Sl. Bistrica v 3, Trebnje v 1, Zagorje v 1 čebelnjaku.

Skupaj v 25 čebelnjakih

POPRAVEK

V članku Antona Rozmana z naslovom Čebelarjenje v nizkih nakladah (Slovenski čebelar, št. 6/82) se predzadnji odstavek pravilno glasi: ...bera medu pri 29.000 čebelah 26 kg, pri 60.000 čebelah pa le 29 kg na družino.

TONE PLAHUTNIK

Ze več kot leto dni je, odkar nas je za vedno zapustil naš oče, čebelar Tone Plahutnik, doma iz Zduše pri Kamniku. Ze kot mlad fant je vzljubil čebelice in z njimi delil vse dobro in slabo. Po pripovedovanju je veselje do čebelic dobil pri svojem očetu, ki je bil tudi čebelar. In kakor mnogo drugih je tudi njega vojna vihra odnesla v partizane, od koder se je vrnil rajen. Ko je zasijala težko pričakovana svoboda, se je zaposlil pri tovarni »Usnje« v Kamniku. Hkrati pa je začel čebelariti doma pri svoji hiši. Po izselitvi iz Zduše je še dalje čebelaril v Šuten pohu na Kamniku.

Bil je človek vesele narave in dober prijatelj. Mnogim je po svojih močeh pomagal pri izgradnji domov, ker je bil tudi dober zidar. Ali pa se je velikokrat izkazal radodarnega do mnogih čebelarjev in jim podarjal matice, matičnike in celo čebelje družine (roje).

Bil je nesebičen, vedno pripravljen pomagati čebelarскому društvu v Kamniku, ki mu je kupilo tudi venec in ga pospremlilo s toplimi besedami k zadnjemu počitku. In kot sin se imam prav njemu veliko zahvaliti za prve tri prašilčke, ki mi jih je podaril. Pokopali smo ga v 73. letu starosti.

sin Tone Plahutnik

FRANC KMET

Po dolgi in hudi bolezni smo izgubili člana Franceta Kmeta, ki smo ga pokopali dne 10. 2. 1982, žal brez slovesa čebelarjev. Nihče nas ni obvestil o njegovi smrti, Brez društvenega venca in običajnega poslovilnega govora ob oprtem grobu nas je zapustil tiho, skromno, kot je tudi živel v krogu družine in čebel.

Čebelariti je pričel leta 1968. Ze naslednje leto se je včlanil v našo organizacijo.

Rad je zahajal med nas, s svojo navzočnostjo na občnih zborih, predavanjih in podobnih srečanjih je izkazoval svojo naklonjenost društvu in čebelarški organizaciji. Bil je dosleden plačnik vseh društvenih obveznosti; če pa je društvo iskalo dodatno finančno pomoč, je bil vedno pripravljen priložiti svoj delež.

Čebelaril je z manjšim številom čebel, zato pa jim je posvečal toliko več pozornosti in ljubezni. Ker je zaradi bolezni težko opravljal tudi manjša domača dela, je preživel veliko uric pred čebelnjakom, opazoval čebelje izlete, se veselil njihovega pomladnega razvoja in tako pozabljal na hudo bolezen. Težko nam je ob tej izgubi, osrečuje pa nas zavest, da je pokojnemu Francetu uspelo vcepiti ljubezen do čebel mlajšemu sinu Franciju, ki se je po očetovi smrti včlanil v naše društvo. Zelimu mu, da bi uspešno čebelaril z nađo, da smo z njim pridobili prav tako dobrega člana, kot je bil njegov oče.

Svojcem pokojnega Franceta se opravičujemo za našo odsotnost na pogrebu, izrekamo jim iskreno sožalje.

ČD Hrastnik

FRANC GORŠEK-STRNAK

Franc Goršek se je rodil 3. januarja 1903. leta v mogočni kmečki hiši na Ravnah nad Šoštanjem. V družini je bilo osem otrok. Franc je nasledil gospodarja in tudi v njegovem zakonu se je rodilo osem otrok.

Ze v rani mladosti se je navdušil za čebelarstvo in mu posvetil veliko časa vse do zadnjega dne svojega življenja. Po štirideset panjev in še več jih je imel. Marsikdo je rad zahajal k Strnakovim po nasvete, po tovariško pomoč, po znanje, ki ga je oče Franc rad posredoval tudi drugim.

Ne samo čebelarstvo, temveč tudi lovstvo je bilo neločljivo povezano z delom Franceta Gorška. Bil je med ustanovitelji lovske družine Ravne in Šoštanj, sedanje družine Velunja.

Franc Goršek je bil aktivist osvobodilne fronte, njegov dom je bil vedno odprt partizanom. Zato so mu tudi velenj-

ski pionirji ob 30. obletnici prihoda legendarne XIV. divizije v te kraje podelili posebno priznanje.

Veliko je Franc delal tudi v krajevnem odboru Ravne in bil njegov predsednik. Prejel je priznanje Osvobodilne fronte in medaljo zaslug za narod. Ob čebelarstvu je bilo zanj pomembno tudi priznanje jugoslovanskega Rdečega križa.

Tako se je Franc Goršek vse življenje razdajal. Za svoj dom in družino, za sovaščane, za našo socialistično skupnost.

Gomilo so zasuli s smrekovimi vejicami, nad grobom so se oglasili lovski rogovi...

»...ni je smrti brez življenja,
ni svobode brez trpljenja...«
(K. D. Kajuh)

V Titovem Velenju, 15. marca 1982

MAKS URANKAR

Neizprosna smrt je 8. januarja 1982 po hudi, zahrbtni bolezni iztrgala iz naše sredine vzornega, navdušenega, najstarejšega čebelarja in dolgoletnega člana čebelarstva družine Moravče **MAKSA URANKARJA**.

Čebelariti je začel že v rani mladosti, saj mu je bilo komaj 10 let, ko je že lahko samostojno opravljala čebelarstva opravila. Imel je okoli 15 do 20 kranjičev, vse dokler jih po svobodi ni zamenjal z AŽ panji. Čebelarstvo je zelo ljubil in zato je tudi največ prostega časa preživel s svojimi ljubljenkami, ki so mu bile drage spremljevalke v življenju.

Rodil se je 1. 12. 1908. leta v Gaberjah pri Moravčah.

V vojni se je kot zaveden Slovenec pridružil narodnoosvobodilnem gibanju, v katerem je vsestransko sodeloval in podpiral boj slovenskega ljudstva proti okupatorju. Zaradi njegove aktivnosti in sodelovanja z NOB so ga Nemci 1942 leta aretirali in zaprli v Begunjah na Gorenjskem, pa so ga po nekaj mesecih zaradi pomanjkanja dokazov izpustili domov.

Po vojni je spet čebelaril in postopno zamenjaval kranjiče z AŽ panji. Maks Urankar je tudi ustanovitveni član čebelarstva družine Moravče, v katerem je aktivno sodeloval in mnogo prispeval k razvoju čebelarstva. Po smrti

je njegove čebelice prevzela njegova žena.

Odlikovan je bil z **REDOM ANTONA JANŠE III. STOPNJE**.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Moravče

VINKO RATEJ

Dne 12. X. 1981 smo se z žalostjo v srcu zadnjič poslovili od enega najstarejših čebelarjev na Ponikvi.

Vinko Ratej se je rodil 22. 1. 1894 na Zgornjih Selcah pri Ponikvi. Kot kmečki sin je moral že v rani mladosti trdo delati. V prvi svetovni

vojni je šel kot vojak na fronto, potem pa si je v hudih časih poiskal zaposlitev na železnici, kjer je dočakal upokojitev.

Vinko je bil napreden vaščan, ki je rad delal v društvih: pri gasilcih in kot velik ljubitelj narave pri čebelarjih in lovcih. Čebelariti je začel že pred prvo svetovno vojno v precej primitivnih razmerah. Spremljal je hiter razvoj čebelarstva in se z zavzetim delom izkazal kot uspešen čebelar. Za njegovo dolgoletno uspešno delo je bil odlikovan z redom Antona Janše II. stopnje.

Dolgoletnega člana našega društva bomo ohranili v lepem, trajnem spominu!

ČD Ponikva

ANTON VESEL

Dne 4. februarja 1982 smo se na moravškem pokopališču poslovili od našega dolgoletnega čebelarja **ANTONA VESELA**, »MOŠKONOVGA TONETA«. Rodil se je pred 85 leti v Češnjicah pri Moravčah.

Mladost je preživel v trdem delu na kmetiji svojih staršev, kjer je ostal vse življenje. Poleg vsakdanjega dela je vseeno našel čas, da se je zadrževal pri čebelnjaku, pozabil na garanje in našel kaneček zadovoljstva in sreče pri opazovanju čebelic. Prav rad pa se je tudi pridružil očetu pri čebelarskih opravilih. Tako se je s čebelicami in njihovim posebnim ritmom, redom in zakonitostjo seznanil

že zelo mlad, 1924. leta je prevzel kmetijo in z njo tudi čebelnjak, ki je bil napolnjen s kranjiči. Od tega časa je čebelaril samostojno in se trudil, da bi svoje znanje izpopolnil in posodobil. Zamenjeval je kranjiče z AŽ panji in se uvajal v novi način čebelarjenja. Zelo rad se je srečeval z drugimi čebelarji, da bi izmenjal izkušnje, poizvedel o novostih v čebelarstvu in izboljšal svoje delo pri čebelah. Posebno rad je pomagal mlajšim čebelarjem, jih seznanjal z opravili pri čebelnjaku in zato je imel tudi veliko prijateljev.

Leta 1947 so moravški čebelarji ustanovili čebelarsko društvo. Moškonov Tone je bil eden od ustanoviteljev in prvi blagajnik društva ter večletni član upravnega odbora. Z ustanovitvijo čebelarskega društva se je začelo za Moškovega Toneta organizirano čebelarjenje in uvajanje nove metodologije dela. Z veseljem je opravljal društvene obveznosti, še posebno pri prvem organiziranju prireditve in predstavitve čebelarskega društva v javnosti na »ČEBELARSKEM TABORU«. Za požrtvovalno delo, opravljanje društvenih obveznosti in prispevek za razvoj čebelarstva je bil odlikovan z REDOM ANTONA JANŠE III. STOPNJE.

Čebelaril je do 1973. leta in takrat postal častni član čebelarskega društva Moravčev, uljnjak s čebelicami pa je prepustil svojemu nasledniku.

Čebelarji ga bomo ohranili v trajnem spominu.

ČD Moravče

MARIJA ŠPINDLER

Po dolgi in mučni bolezni je dne 22. 10. 1981 za vedno zaprla oči naša dobra članica čebelarske družine Zg. Ščavnica Marija Špindler. Rodila se je 1920. leta v Rožengruntu.

Pokojna Marija je začela čebelariti že leta 1948. Čeravno ni čebelarila za materialno korist, je le gojila po nekaj čebeljih družin. To je bil njen konjiček, ker je ljubila čebelice. Ko jo je doletela huda neozdravljiva bolezen, je s težkim srcem gledala svoj čebelnjak in ni bila več sposobna, da bi pregledovala svoje živalce.

lari

Marija je bila prav vesele in družabne narave; nikoli je nisi videl žalostne ali jezne. Bila je zelo dobra gospodinja, da je bila za vzgled drugim. Zaradi svoje delavnosti ni trpela pomanjkanja v življenju.

Čebelarska družina Zg. Ščavnica jo pogreša in ji želi, da ji naj bo lahka slovenska zemlja, ki jo je za vedno pokrila. Možu Ernestu in hčerki Mariji pa izrekamo iskreno sožalje.

ČD Zg. Ščavnica

ERNEST MARKOČ

Nepričakovano, zato pa toliko bolj boleče, nas je zadela vest, da je dne 22. 3. 1982 za vedno zatisnil oči naš ustanovni član čebelarske družine Zg. Ščavnica, Ernest Markoč.

Rodil se je leta 1919 v Dolnjih Slavičih. Do končane osnovne šole je

bil doma in je pomagal pri delu na posestvu. Potem pa se je šel učiti za mizarja v vas Kuzma. Čeravno je bila ta vas daleč od njegovega rojstnega kraja, je hodil tja peš. Ko se je izučil, ga je kmalu doletela druga svetovna vojna. Ker je Prekmurje okupirala Madžarska, bi moral v madžarsko vojsko, pa jo je raje potegnil v Avstrijo in med okupacijo delal tam. Po osvoboditvi si je s svojim pridnim delom uredil lep dom, ki pa ga je žal moral prerano zapustiti.

Dragi Ernest, čeprav si zelo marljivo delal, da si ustvaril tisto, ki si moral sedaj zapustiti, si tudi našel čas za delo v čebelarski družini. Bil si več let predsednik, skoraj do svoje smrti. Dne 21. 3. 1982 si na občnem zboru predal svojo funkcijo kot predsednik družine, kot bi vedel, da ne boš mogel več opravljati svoje dolžnosti. Družina te bo pogrešala, predvsem pa te bo pogrešala tvoja žena z otroki.

Čebelarska družina Zg. Ščavnica ti želi, da ti naj bo lahka slovenska zemlja, ki te pokriva, ženi in drugim ožjim sorodnikom pa izrekamo iskreno sožalje.

ČD Zg. Ščavnica

Pri firmi «APICOLTURA» F.LLI COMARO,
UDINE, lahko končno dobite kvaliteten če-
belarski pribor »LEGA«

 f/lli Comaro

Via Celio Nanino, 31
33010 Reana del Rojale
Udine/Italia - Tel 0432/857039

- kadilniki iz nerjavečega jekla
- zaščitna pokrivala: kvadratna, okrogla, z jopičem in pajčolani iz tkanine
- stojala za odkrivanje medenih satov, vrtljiva in funkcionalna
- točila — na ročni pogon in z motorjem, tangencialna in radialna, z avtomatsko hidravlično sklopko ali menjalnikom brzine
- posode za dozorevanje medu iz nerjavečega jekla od 50 do 500 kg
- tekoča hrana (»Nektarine«)
- pogače (»Candimile«)
- nadomestek cvetnega prahu (»Pollinape«)
- pitalniki, preše, kozarci in sto drugih predmetov za velike in male čebelarje

Najpopolnejša in najbolj urejena trgovina za vaše potrebe. Sporočite nam vaš naslov in poslali vam bomo katalog v barvah in cenik.

Firma «BRATJE COMARO»

PRODAJA MATIC

Sprejemamo naročila za letošnje oplojene matice. Cena je 300.— din za matico (za člane in sodelavce ČZ Ljubljana in ČZ Žalec pa je cena 220.— din). Matice bo dobavljal dolgoletni vzrejevalec Zavoda za čebelarstvo, ki je imel uspehe pri odbiranju na nerojivost. Naročila pošljite na naslov: Čebelarstva zadruga Ljubljana, Polhov Gradec 72, 61355 Polhov Gradec.

Čebelarstva zadruga Ljubljana

OGLASI

Prodajam 20 AŽ panjev in 10 kranjičev z družinami. Lahko kupite tudi samo družine na satju. Čebele so zdrave. Jože Mišmaš, Budganja vas 14, 68360 Žužemberk.

Zaradi starosti prodajam 18 naseljenih AŽ panjev. Cena po dogovoru. Čebele so zdrave. Tel. (061) 751 416 ali na naslov Ana Markelj, Vrhnika, Petkovškova 4.

Prodajam 10 močnih zdravih družin z AŽ panji ali brez njih, zaradi bolezni. Franc Vogrinc, Kapele 4, 68258 Kapele.

List izhaja vsakega 1. v mesecu

Izdaja ga Zveza čebelarstvenih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992. Izdajatelj: svet: Dušan Svava, predsednik; člani: Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Šlander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, Dušan Svava, Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivc.

Odgovorni urednik: Dušan Svava

Glavni urednik: Janez Mihelič prof.

Lektor: prof. Danica Bizjak

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Medex — exp.-imp. Franc Strumbelj.

Letna naročnina za nečlane 400.—, za tujino 500.—, za člane čebelarstvenih organizacij drugih republik 400.— dinarjev. Cena za posamezno številko je 40.— dinarjev za tujino 50.— dinarjev.

Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 6000 din, pol strani — 3500

din, četrt strani — 2000 din. Trikratna zaporedna objava 20 % popusta. Splošni oglasi: beseda

10 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed.

Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 10 dinarjev. Članarina znaša 300.— din

in 2 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.

St. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Revijo sofinancira RSS.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 7.800 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.